

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Zpráva upřímá a sprostná
Edice a rozbor spisu Jana Blahoslava z roku 1566
o svébytnosti jednoty bratrské

Karel Pacovský

Katedra církevních dějin
Vedoucí práce: doc. Ota Halama, Th.D.
Studijní program: Teologie
Studijní obor: Evangelická teologie

Praha 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem „Zpráva upřímá a sprostná. Edice a rozbor spisu Jana Blahoslava z roku 1566 o svébytnosti jednoty bratrské“ napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

V Praze na svátek Jana Husa dne 6. července 2023

Karel Pacovský, v. r.

Bibliografická citace

PACOVSKÝ, Karel, *Zpráva upřímá a sprostná. Edice a rozbor spisu Jana Blahoslava z roku 1566 o svébytnosti jednoty bratrské*, bakalářská práce, Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2023.

Anotace

Bakalářská práce vůbec poprvé zveřejňuje dosud málo známý český spis Jana Blahoslava s názvem: „Zpráva upřímá a sprostná na tyto dvě otázky: Proč se bratří od jiných jednot buď podjednou nebo podobojí dělí? Proč lidi ku poslušenství zavazují?“ Jde o text dokončený 1. prosince 1566 v moravských Ivančicích, kde Blahoslav působil jako bratrský biskup. Sepsal ji pro Albrechta Černoorského z Boskovic, významného moravského zemského politika. Pán z Boskovic patřil mezi nejvýraznější šlechtické představitele české církve podobojí, kteří sympatizovali s luterstvím a usilovali o sjednocení evangelíků na Moravě na bázi společné konfese inspirované augsburským vyznáním. Narážel však na odpor českých bratří, k nimž patřila i jeho manželka. Za těchto okolností se Blahoslav rozhodl ve zvláštním spisu objasnit důvody, proč jednota bratrská takové sjednocování odmítá a chce si uhájit vlastní svébytnost. Vedle samotné kritické edice Blahoslavova textu na základě všech tří dochovaných rukopisů práce obsahuje i úvodní kapitoly seznamující čtenáře s historickým kontextem vzniku díla i jeho obsahem.

Klíčová slova

Jan Blahoslav; jednota bratrská; utrakvisté; reformace; Albrecht Černoorský z Boskovic

Title in English

Honest and Simple Report. Edition and Analysis of Jan Blahoslav's Treatise on the Distinctiveness of the Unity of the Brethren from 1566.

Summary

The bachelor thesis presents for the first time a relatively unknown Czech treatise by Jan Blahoslav titled "Honest and simple report on the following two questions: Why do the Brethren separate themselves from other churches, whether they administer communion under one or both species? Why do the Brethren oblige people to obedience?" The text was completed on 1 December 1566 in Ivančice, Moravia, where Blahoslav served as a bishop of the Unity of the Brethren. It was intended for Albrecht Černohorský of Boskovice, a prominent Moravian politician. The Lord of Boskovice was among the distinguished noble representatives of the utraquist Church of Bohemia, who sympathized with Lutheranism and aimed to unify the Protestants in Moravia based on a shared confession inspired by the Augsburg Confession. However, he faced opposition from the Czech Brethren, among whom his wife was a member. Under these circumstances, Blahoslav decided to clarify the reasons behind the Unity's rejection of such unification attempts and to defend its own unique identity through a separate treatise. In addition to the critical edition of Blahoslav's text based on all three surviving manuscripts, the thesis also includes introductory chapters that acquaint readers with the historical context of the creation of the work and its content.

Keywords

Jan Blahoslav; Unity of Brethren; Utraquists; Reformation; Albrecht Černohorský of Boskovice

Poděkování

Rád bych poděkoval svému školiteli Otovi Halamovi za vedení této práce i veškeré konzultace. Za další cennou pomoc při shánění literatury vděčím Josefu Hrdličkovi a Jiřímu Justovi. Za nasměrování k tématu, které příhodně zapadá do letošních oslav 500. výročí narození Jana Blahoslava, děkuji Tabitě Landové.

Práce používá nástroje Vokabuláře webového, které poskytuje výzkumná infrastruktura LINDAT/CLARIAH-CZ (<https://lindat.cz>) podporovaná Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (projekt č. LM2018101).

Obsah

1	Úvod	7
2	Okolnosti vzniku.....	8
3	Shrnutí obsahu.....	13
3.1	Předmluva.....	13
3.2	První otázka	13
3.3	Druhá otázka.....	14
4	Textové dochování	16
5	Ediční poznámka.....	17
6	Edice.....	20
7	Slovníček méně srozumitelných výrazů	51
8	Závěr	52
9	Seznam pramenů a literatury.....	53
9.1	Nevydané prameny	53
9.2	Literatura	53
9.3	Internetové zdroje	54

1 Úvod

Těžištěm této práce je *Zpráva upřímá a sprostná na tyto dvě otázky: Proč se bratří od jiných jednot bud' podjednou nebo podobojí dělí? Proč lidi ku poslušství zavazují?* Napsal ji na konci roku 1566 bratrský biskup Jan Blahoslav. Jak její název napovídá, jde o spis polemický či spíše apologetický, hájící svébytnost a správnost zvyklostí jednoty bratrské vůči kritikům, kteří by ji nejraději nechali splynout s jinými náboženskými proudy rozbouřené reformační doby.

Přes nesporný význam Jana Blahoslava, oceňovaný nejen teology, církevními historiky a biblisty, ale také bohemisty a translatology, nebyly tiskem dosud vydány všechny jeho texty. Mezi Blahoslavovy spisy, s nimiž se čtenáři mohli seznámit pouze z historických rukopisů, dosud patřila též pojednávaná *Zpráva upřímá a sprostná*. Pozornost na sebe strhávala na počátku 20. století, kdy kratší část její předmluvy z Akt jednoty bratrské vydal římskokatolický kněz a historik Augustin Kratochvíl a posléze se textem ve svých větších syntézách zabýval evangelický teolog Ferdinand Hrejsa.¹ Od té doby se však s ním podrobněji příliš nepracovalo.²

Hlavním cílem této práce je proto zpřístupnění tohoto Blahoslavova spisu široké veřejnosti formou kritické, avšak čtenářsky přívětivé edice na základě všech tří dochovaných rukopisů. Samotné edici předchází rozbor spisu a komentář, který jej stručně zasazuje do kontextu Blahoslavova života a díla, stejně jako do kontextu polemik českých bratří s ostatními reformačními směry.

---

¹ Augustin KRATOCHVÍL, *Poměr pánův Albrechta a Jana Černožského z Boskovic na Bučovicích k Jednotě bratrské*, Časopis moravského musea zemského 6, 1906, s. 313–315; Ferdinand HREJSA, *Česká konfesse, její vznik, podstata a dějiny*, Praha 1912, s. 38–39; Týž, *Náboženské stanovisko B. Jana Blahoslava*, in: Sborník Blahoslavův (1523–1923). K čtyřstému výročí jeho narozenin, edd. Václav Novotný – Rudolf Urbánek, Přerov 1923, s. 50–120, zde s. 105–107.

² Kratší úseky z ní citoval například Amedeo MOLNÁR, *K otázce bratrské odpovědnosti za svět*, in: *Církev ve světě*, edd. Amedeo Molnár – Josef Smolík, Praha 1977 (= Studie a texty Komenského teologické fakulty 1), s. 27–48, zde s. 42–43.

2 Okolnosti vzniku

Jan Blahoslav (1523–1571) je osobností v české společnosti všeobecně známou a již od 19. století přitahoval zájem celé řady badatelů. Pro obecný přehled i podrobná pojednání o jeho životě a díle lze proto odkázat na nejrůznější studie a publikace.³ Na tomto místě se omezím pouze na základní uvedení do tématu, které by umožnilo lépe pochopit místo Blahoslavovy *Zprávy upřímé a sprostné* v rámci jeho životních i myšlenkových souřadnic.

Autorství spisu je nesporné, neboť sám Blahoslav uvádí své jméno v jeho závěru, a to ve všech třech dochovaných rukopisech. Zato datum sepsání je uvedeno pouze na konci opisu v Aktech jednoty bratrské. Podle něj ho Blahoslav odeslal „ze zahrady o prosincových kalendách roku 1566“,⁴ tedy první adventní neděli 1. prosince 1566. „Zahrada“ (latinsky *hortus*) byla krycím jménem pro bratrské vzdělávací centrum v moravských Ivančicích.⁵

V Ivančicích se Blahoslav usadil v roce 1558 poté, co byl přechozího roku ve věku 34 let zvolen bratrským biskupem, a působil v nich až do své smrti, která ho zastihla roku 1571 při návštěvě sousedního Moravského Krumlova. V Ivančicích se bratrský sbor těšil podpoře místní vrchnosti, Pertolda z Lipé a Zuzany Černoorské z Boskovic, blízkých příbuzných níže uvedeného adresáta Blahoslavovy *Zprávy*. Do nového působiště si Blahoslav z Mladé Boleslavi převezl Akta jednoty bratrské, v jejichž pořádání zde dále pokračoval.⁶ Zároveň převzal správu místní bratrské školy, kterou nově spojil s bratrským ústavem pro výchovu kněžského dorostu, a roku 1562 zde zřídil ilegální tiskárnu, která jednotě v důsledku zesíleného pronásledování v Čechách po roce 1547 palčivě chyběla.⁷ Ivančický bratrský dům se tak proměnil v nejvýznamnější vzdělávací a kulturní středisko jednoty.

Pro zasazení spisu do širšího historického kontextu je ovšem klíčová Blahoslavova předmluva, která pro potřeby Akt jednoty bratrské shrnuje okolnosti jeho sepsání, ale do jiných opisů zahrnuta nebyla. Z ní vyplývá, že spis byl sepsán na žádost moravského pána Albrechta Černoorského z Boskovic († 1572) v návaznosti na rozhovory, které s ním

---

³ Z monografií zejména Josef JANÁČEK, *Jan Blahoslav*, Praha 1966. Soupis děl vydala Mirjam BOHATCOVÁ, *Soupis prací Jana Blahoslava*, in: Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského 1571–1971. Sborník studií k čtyřstému výročí úmrtí Jana Blahoslava, edd. Svatopluk Bimka – Pavel Floss, Uherský Brod 1971, s. 188–204.

⁴ Národní archiv, Akta Jednoty bratrské, kniha 9, fol. 131r: *Ex horto calendis Decembris anno 1566*.

⁵ Josef JANÁČEK, *Jan Blahoslav*, Praha 1966, s. 117.

⁶ Tamtéž, s. 102–103.

⁷ Tamtéž, s. 115–117.

Blahoslav dříve vedl, a ještě před ním bratrský kněz Václav Bílý († 1564), správce sboru ve Slavkově. Své pojednání mu napsal česky, ale vzhledem k tomu, že byl pán znalý latiny,⁸ se nezdráhal text prokládat kratšími i delšími pasážemi v latině, jak to humanisticky vzdělaný Blahoslav rád činil i v jiných dílech.

Albrecht Černohorský patřil mezi přední osobnosti moravské politické scény třetí čtvrtiny 16. století, postupně zastával úřady zemského podkomořího, nejvyššího zemského sudího a nejvyššího komorníka Moravského markrabství, a velmi se angažoval i v náboženských otázkách. Sám byl formálně příslušníkem české církve podobojí, ale zjevně silně sympatizoval s německou (luterskou) reformací. Do češtiny dal přeložit luterský katechismus, dolnorakouskou církevní agendu a jiné reformační spisy.⁹ Navíc udržoval korespondenci s wittenberskými teology Georgem Majorem a Friedrichem Widebrandem.¹⁰ Jazykem tradiční historiografie byl tedy „novoutrakvistou“.¹¹

Náboženská situace na Moravě v 16. století byla velice pestrá, protože byla určována především vrchností jednotlivých panství, na nichž žila naprostá většina poddanského obyvatelstva na Moravě (a to včetně poddanských měst). V důsledku husitství byla v zemi značně oslabena role zeměpána (moravského markraběte, potažmo českého krále) i olomouckého biskupa a zároveň ve druhé polovině 16. století značně klesal i vliv pražské utrakvistické konsistoře. Náboženské poměry tak většinou určovali jednotliví šlechtici, z nichž se většina hlásila k některé z nekatolických konfesí, využívající svá patronátní práva k obsazování far duchovními správci, kteří se těšili jejich přízni. To ve svém důsledku na Moravě vytvořilo velmi příznivé podmínky pro šíření luterství, neboť ani konfesní rozdělení jednotlivých farností nebylo pevně dané.¹²

Ačkoli byl sám Albrecht Černohorský z Boskovic výrazným podporovatelem luterství, neznamenalo to, že by jeho panství byla konfesně homogenní. Jako jinde na Moravě na nich legálně žili křesťané v poslušenství římské církve a jejich biskupů vedle těch, kteří zachovávali poslušnost pražské utrakvistické konsistoři, z nichž ovšem mnozí

---

⁸ Srov. Národní archiv, Akta Jednoty bratrské, kniha 9, fol. 107r: „pan Albrecht se latinou velmi honosil“.

⁹ Josef VÁLKA, *Dějiny Moravy 2. Morava reformace, renesance a baroka*, Brno 1996, s. 58.

¹⁰ Josef HRDLIČKA, *Marná snaha o konsenzus. Konkurz na faráře na předbělohorské Moravě (Medlov 1567–1571)*, in: Symbolické jednání v kultuře raného novověku. Věnováno Václavu Bůžkovi k jeho životnímu jubileu, edd. Josef Hrdlička – Pavel Král – Rostislav Smíšek, Praha 2019, s. 116–129, zde s. 118; Týž, *Zwischen Mähren und Wittenberg. Zur Kommunikation der Herren von Boskowitz und Grafen von Hardegg mit deutschen Reformatoren*, in: Adel – Macht – Reformation. Konzepte, Praxis und Vergleich, ed. Martina Schattkowsky, Leipzig 2020 (= Schriften zur Sächsischen Geschichte und Volkskunde 60), s. 389–410.

¹¹ F. HREJSA, *Náboženské stanovisko*, s. 105.

¹² Josef HRDLIČKA – Jiří JUST – Petr ZEMEK (edd.), *Evangelické církevní řády pro šlechtická panství v Čechách a na Moravě 1520–1620*, České Budějovice 2017, s. 12; J. HRDLIČKA, *Marná snaha*, s. 116–117.

ochotně přijímali nové reformační výklady, takže stará kompaktáta z doby vlády Zikmunda Lucemburského, zaručující českým a moravským křesťanům přijímání podobojí, jim již byla příliš úzkým rámcem vlastního náboženského života. Kromě nich tu pobývali i příslušníci radikálnějších reformačních proudů, oficiálně postavených mimo zákon a nezřídka pronásledovaných královskou mocí. Mezi ně patřili zejména novokřtěnci a čeští bratři.¹³ Zapomínat nelze ani na židovské obce, tolerované v moravských poddanských městech a na venkově. Takto rozdrobená situace mnohým vrchnostem nevyhovovala, zejména ne těm pánům, kteří upřímně sympatizovali s evropskou reformací a rádi by na svých panstvích zaručili její další stabilní rozvoj v rámci pevně daných právních řádů. Mnozí šlechtici i duchovní se tak v polovině 16. století začínali pokoušet o dosažení věroučné a organizační jednoty evangelíků na Moravě. Těmito evangelíky lze chápat především legálně uznávané kněze české církve a jejich stoupence, kteří v praxi přejímali luterské vzory (tzv. novoutrakvisté), ale ve skutečnosti tvořili pestrou směsici lidí s nesoudnými teologickými názory a životními způsoby.¹⁴ Na této bázi augsburské konfese či od ní odvozených konfesí se s nimi měli podle těchto představ sjednotit i konzervativnější utrakvisté a dosud v ilegalitě stojící jednota bratrská, čímž by vznikla jednotná organizace zahrnující většinu obyvatelstva jejich dominií.

První pokus o samostatnou evangelickou církevní organizaci na Moravě, nezávislou na pražské utrakvistické konsistoři, podnikl roku 1556 Vojtěch z Pernštejna (1532–1561) ve spolupráci s prostějovským děkanem Janem Tietkem a správcí tamní městské školy, kteří sepsali tzv. Prostějovskou konfesi, která by osamostatněným a zároveň pod jednu střechu sjednoceným evangelíkům dala patřičný řád. Jednota bratrská, již se mělo sjednocování také dotýkat, se však tímto vývojem cítila ohrožena a Vojtěchovými snahám se ostře bránila.¹⁵ Nelibě také nesla, že se Vojtěch raději sbližoval s luterány, než aby následoval příkladu své manželky Kateřiny z Postupic, která byla členkou jednoty. Ostatně napjaté vztahy měla jednota již s jeho otcem Janem z Pernštejna (1487–1548), vůdcem stavovské nekatolické opozice, pro kterého byli čeští bratři příliš

---

¹³ Josef HRDLIČKA, *Der Adel und die Reformation. Mährische Herrschaften der Herren von Boskowitz in der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts*, Opera Historica 18/2, 2017, s. 238–256, zde s. 253–254.

¹⁴ Srov. J. HRDLIČKA – J. JUST – P. ZEMEK, *Evangelické církevní řády*, s. 34.

¹⁵ J. JANÁČEK, *Jan Blahoslav*, s. 118.

exkluzivističtí.¹⁶ Na silný vliv obou Pernštejnů v tehdejších náboženských poměrech poukazuje i skutečnost, že je Blahoslav jmenovitě připomíná v předmluvě svého spisu.¹⁷

Na tyto reformní snahy o vybudování jednotné evangelické církevní správy v polovině šedesátých let navázal i Albrecht Černoorský z Boskovic,¹⁸ jehož manželka Božena z Lipé, sestra majitele ivančického panství, se někdy v letech 1563–1564 sama stala členkou jednoty bratrské.¹⁹ V roce 1566, kdy pro něj Jan Blahoslav psal svou *Zprávu*, byla pravděpodobně v Uherském Brodě sepsána a na shromáždění evangelického duchovenstva v Prostějově přijata tzv. Moravská konfese, silně závislá na augsburské konfesi. Podporu jí vedle dalších pánů jako byl Jetřich z Kunovic (1510–1582) nebo Jan starší Kropáč z Nevědomí (1504–1572) vyjádřil i Albrecht.²⁰ I tyto snahy čeští bratři v čele s Blahoslavem tvrdě odmítali,²¹ což černoorský pán nedokázal pochopit. Ačkoli se Blahoslav svou *Zprávou* snažil Albrechtovi svůj postoj (schválně na jejím konci připomínal, že nejde o oficiální stanovisko jednoty) objasnit, je otázkou, zda se mu to mohlo podařit.

Přestože Blahoslav v těchto zápasech o nezávislost jednoty reprezentoval hlavní proud bratrského myšlení v této věci, nebyl to názor jediný. Zazníval i významný hlas bratrského biskupa Jana Augusty († 1572), který byl díky blízkým osobním stykům s Martinem Lutherem (1483–1546) široce otevřen možnostem užší spolupráce s německou reformací i podobně naladěnými představiteli české církve podobojí.²² Přes silný odpor Blahoslava i ostatních bratrských starších dlouhodobě uvažoval o spojení jednoty s českou církví.²³ Ještě na konci šedesátých let jednal s utrakvistickým administrátorem Martinem Mělnickým o možnosti společné konzistoře pro utrakvisty i bratry.²⁴ Ostatně s evangelíky by se na základě augsburské konfese bývali rádi sjednotili i mnozí bratrští šlechtici. Tomu Blahoslav, za nímž stála většina jednoty, opět rozhodně bránil.²⁵

---

¹⁶ Tamtéž, s. 30–32.

¹⁷ Národní archiv, Akta Jednoty bratrské, kniha 9, ff. 107v–108r.

¹⁸ J. HRDLIČKA, *Marná snaha*, s. 119.

¹⁹ J. HRDLIČKA, *Der Adel und die Reformation*, s. 253–254. S jinou významnou členkou jednoty bratrské, Annou Krajířovou z Krajku († 1581), se později podruhé oženil i Albrechtův bratr Jan Šembera Černoorský z Boskovic († 1597), viz Stanislava NOVÁKOVÁ, *Krajířové z Krajku. Z Korutan do země České koruny*, České Budějovice 2010, s. 183.

²⁰ J. HRDLIČKA – J. JUST – P. ZEMEK, *Evangelické církevní řády*, s. 33–37.

²¹ R. ŘÍČAN, *Dějiny*, s. 225.

²² Tamtéž, s. 221

²³ J. JANÁČEK, *Jan Blahoslav*, s. 120.

²⁴ Zdeněk V. DAVID, *Nalezení střední cesty. Liberální výzva utrakvistů Římu a Lutherovi*, Praha 2012, s. 514.

²⁵ R. ŘÍČAN, *Dějiny*, s. 225–226.

Blahoslav si nedokázal představit, že by se bratři stali součástí velké lidové církve. Snad tomu tak bylo proto, že si jednota, v níž sám vyrostl, vždy zakládala na své menšinovosti a svou identitu – přes proklamovanou ekumenickou otevřenost – ráda nacházela právě ve vymezení vůči ostatním křesťanským proudům, které nedosahovaly jejích domnělých morálních či teologických kvalit. Vznikla ve druhé polovině 15. století jako malá náboženská sekta v opozici k většinové římské i české církvi, ale tato menšinovost se záhy stala ústředním bodem její eklesiologie. Pravá církev Kristova musí být ze své povahy v tomto světě menšinová a jakékoli snahy o kompromisy se světem, které by jí zajistily většinovost, bratři chápali jako svod tzv. konstantinismu (v odkazu na varovný příklad císaře Konstantina, který z křesťanství učinil státní náboženství), jako krok zpět do doby předreformačního „temna“.²⁶ Izolovanost a výlučnost jednoty podle Blahoslavových představ se možná promítla i do jeho pojmenování Ivančic jako „zahrady“ či „ostrova v zahradách“ (srov. Iz 51,3). Jako by jednota měla zůstat pevně ohrazenou zahradou Hospodinovou, oázou pro vyvolené uprostřed nebezpečné pouště tohoto světa.²⁷ A takto vyznívá i Blahoslavova *Zpráva upřímá a sprostná*, jak je patrné z následujícího obsahového rozboru.²⁸

---

²⁶ Amedeo MOLNÁR, *K otázce bratrské odpovědnosti za svět*, in: *Církev ve světě*, edd. Amedeo Molnár – Josef Smolík, Praha 1977 (= Studie a texty Komenského teologické fakulty 1), s. 27–48, zde s. 40–42.

²⁷ Tamtéž, s. 43.

²⁸ Zatím nebylo dostatečně prozkoumáno, jaký vliv Blahoslavův spis měl a zda se nestal předlohou pro některé obdobné polemické traktáty, srov. Gustav Adolf SKALSKÝ, *Br. Jana Albina spis: „Rozdí. mezi kněžími pod obojí způsobou a mezi Bratřími...“*, *Časopis Musea království Českého* 80, 1906, s. 364–366.

3 Shrnutí obsahu

3.1 Předmluva

V předmluvě, která nebyla určena samotnému adresátovi *Zprávy*, ale zůstala interním záznamem pro potřeby bratrského archivu, Jan Blahoslav objasňuje okolnosti vzniku spisu. Píše, že se moravský zemský sudí Albrecht Černoهورský z Boskovic a jeho manželka Božena z Lipé o jednotu bratrskou upřímně zajímali, až nakonec paní Božena po několika letech k jednotě přestoupila. Když Blahoslav zjistil, že pro její krok neměl pán z Boskovic pochopení, rozhodl se s ním osobně setkat, aby jeho hněv vůči manželce i jednotě zmírnil.²⁹ Albrecht již nebyl vůči českým bratřím naladěn tak příznivě jako dříve, naopak je začal chápat jako překážku pro posílení postavení evangelíků na Moravě, protože se bránili jakémukoli sjednocování s ostatními reformačními proudy, zejména lutersky orientovanými utrakvisty. Bratří kladli velký důraz na závazek poslušnosti a zbožného života. Teprve po něm pouštěli své členy k večeři Páně a nedovolovali jim tuto svátost přijímat od jiných kněží, u nichž nebyl závazek vzájemné kázně zřejmý. Zjevně to byl pro pána z Boskovic jeden z nejbolavějších problémů, které se s přestupem jeho manželky k jednotě pojily. Nejenže se v poslušnosti podřizovala bratrským kněžím, ale ti jí ani nedovolili přijímat večeři Páně společně s jejím manželem z rukou luterských kněží uvnitř české církve. Jan Blahoslav mu ovšem vstříc nevyšel, pouze mu slíbil obšírnější vysvětlení bratrských pozic, které následují v samotné *Zprávě*. Zazlíval mu, že pohrdl pronásledovanou jednotou bratrskou, a tak na rozdíl od své ženy nevstoupil do „ovčince“, jež si Pán Bůh „v národu a zemi české a moravské“ vybudoval, aby v něm nejmilovanější „ovečky své sobě shromažďoval“.³⁰ Místo toho se z pohodlnosti a vlastní hrdosti přiklonil na stranu v říši legalizované augsburské konfese, jistě proto, aby ho ostatní páni neměli „za sektáře“ a nevysmívali se mu, že se podřizuje poddaným („chlapům“).³¹

3.2 Pvní otázka

Text *Zprávy upřímé a sprostné*, kterou Blahoslav Albrechtovi Černoهورskému poslal, se dělí do dvou částí podle dvou otázek předeslaných v názvu. V první z nich vysvětluje, proč se jednotu bratrská odmítá spojit s jinými církvemi. Nejprve v naprosté krátkosti uvádí

---

²⁹ Národní archiv, Akta Jednoty bratrské, kniha 9, ff. 107r–107v.

³⁰ Tamtéž, fol. 109r.

³¹ Tamtéž, fol. 108v.

(v tomto bodu byl totiž s adresátem zajedno), že v „jednotě římské“ či „podjednou“ dodnes panují mnohé bludy a hříchy, kvůli nimž se s ní bratři nemohou sjednotit.³²

Podrobněji se pak věnuje poměru bratří k utrakvistům („jednotě české, jenž slove strana podobojí“).³³ Ti podle Blahoslava nezůstali věrní původním ideálům, ale v bludech a hříších se opět přiblížili římské církvi, a proto se od nich bratří oddělili a založili vlastní jednotu. Konzervativním utrakvistům zazlívá, že jsou pro ně důležitější kompaktáta a tradiční liturgické předpisy než Bible. Evangelium věrnějším kněžím podobojí zase vytýká, že s těmito dříve jmenovanými zůstávají v organizační jednotě, když podléhají pražské konzistoři v čele s administrátorem. Navíc prý čeští kněží stejně jako římsští žalovali na bratry u krále Ferdinanda. Skutečnost, že mnozí kněží podobojí, zvláště na Moravě, dychtivě přijímali učení reformátorů, jmenovitě Jeana Calvina (1509–1564), Johannese Brenze (1499–1570) či Martina Luthera (1483–1546), však překvapivě nehodnotí příliš kladně.³⁴ Jde jen o důkaz nejednomyslnosti a chaosu, který v české církvi vládne. S ohledem na Blahoslavův odpor vůči snahám některých lutersky smýšlejících utrakvistických duchovních a šlechticů sepsat vlastní konfesi pak působí poněkud komicky jeho výtky, že utrakvisté nemají jasně sepsané učení v podobě konfese či apologie a dokážou se shodnout maximálně na kompaktátech.

Aby se jednota bratrská mohla s českou církví sjednotit, musela by v ní nejprve proběhnout reformace na základě Písma a po vzoru prvotní církve. Nesplnitelná utopičnost tohoto požadavku se vyjevuje hned vzápětí, když dodává, že by tato duchovní a mravní očista musela zahrnovat nejen samotné kněžstvo, ale celý „lid strany české všech stavův“.³⁵

3.3 Druhá otázka

Druhé otázce dává Blahoslav podstatně více prostoru než předchozí. Vysvětluje v ní rys bratrské zbožnosti, který byl v českém prostředí velmi specifický a který české bratry odlišoval od ostatních církví v Čechách a na Moravě. Jednalo se o závazek poslušnosti, který noví členové skládali, když byli přijímáni do jednoty. Byl to závazek vzájemný: zájemce o vstup měl potvrdit, že chce „poslouchati Pána Boha v jeho svatém slovu, kteráž služebníci v jednotě té káží“, a bratrský kněz zase, že „chce o něj věrně pečovati a jemu

---

³² Tamtéž, ff. 109v–110r.

³³ Tamtéž, fol. 110r.

³⁴ Tamtéž, fol. 111r.

³⁵ Tamtéž, fol. 113v.

tak, jakž náleží na služebníka Kristova, sloužiti“.³⁶ Aby mohl být připuštěn k večeři Páně, musel také obnovit své křestní sliby, které za něj zpravidla učinili kmotři a rodiče. Tím vším měl být věřící řádně připraven „k hodnému užívání stolu Páně“.³⁷

Dále se Blahoslav pokoušel vypsát důvody („příčiny“), proč čeští bratří takto postupují. Jejich praxe podle něj vychází za prvé z Písma, za druhé z příkladu novozákonní církve i svědectví církevních otců, za třetí z učení soudobých, zejména reformačních teologů, a za čtvrté z vlastní zkušenosti, respektive z potřeb služebníků církve i lidu.³⁸ O každé z těchto příčin se pak dlouze rozepisuje a podkládá ji citacemi z příslušných autorit. Vedle biblických veršů to jsou Plinius mladší († asi 113), Cyprián z Kartága († 258), Tertulián z Kartága († 220), Ambrož Milánský († 387), Augustin z Hippa (354–410), Eusebios z Kaisareje († 339), Sókratés Scholastikos († po 439), Matthias Flacius Illyricus (1520–1575), Erasmus Rotterdamský (1466–1536), Martin Luther (1483–1546), Jean Calvin (1509–1564), Filip Melancton (1497–1560), Georg Major (1502–1574), Niels Hemmingsen (1513–1600), Erasmus Sarcerius (1501–1559), Wolfgang Musculus (1497–1563), Theodor Beza (1519–1605), Jan Łaski (1499–1560) a Andreas Gerhard Hyperius (1511–1564).

V závěru Blahoslav připomíná pojetí křtu jako závazku dobrého svědomí před Bohem (v odkazu na 1Pt 3,21) a v analogii k lékaři a pacientovi zdůrazňuje důležitost osobního vztahu a vzájemné důvěry mezi duchovním a laikem. Jeden druhého musí přijímat a respektovat. Nakonec se vůči svému urozenému adresátovi odvážil tvrdého výpadu: „I knížata a páni hřeší, když neposlouchají služebníkův Božích.“³⁹ Blahoslav sice připouští, že bratrský model není pro mnohé snadný ani akceptovatelný, ale podle jeho přesvědčení právě to dokazuje, že bratří stojí na úzké cestě Kristově, která je nejjistější cestou ke spáse, a před jinými širšími a pohodlnějšími cestami tak pána z Boskovic důrazně varuje.

---

³⁶ Tamtéž, fol. 115r.

³⁷ Tamtéž, fol. 115v.

³⁸ Tamtéž, fol. 117r.

³⁹ Tamtéž, fol. 130v.

4 Textové dochování

Nejstarší a nejautentičtější dochovaný opis *Zprávy upřímé a sprostné* se nachází v devátém svazku Akt jednoty bratrské. Jak známo, jde o významnou rukopisnou řadu zachycující dokumenty bratrského archivu, kterou Jan Blahoslav začal pořádat roku 1551 v Mladé Boleslavi z podnětu Jana Černého a pokračoval v ní i ve svém novém působišti v Ivančicích.⁴⁰ Dotčený svazek obsahuje písemnosti z let 1558–1566. Blahoslavovou rukou je psána foliace kodexu, věcný rejstřík na předním přidešti a fol. 1r a sám do něj vepsal své *Corollarium* na ff. 102r–106r (tam svůj zápis datoval mezi 15. a 18. únor 1567). Po něm bezprostředně následuje text *Zprávy upřímé a sprostné* (včetně předmluvy), dokončené Blahoslavem 1. prosince 1566, kterou do akt zapsala ruka jménem neidentifikovaného Blahoslavova pomocníka, hlavního písaře tohoto svazku, kterou Štěříková označuje písmenem H. Třebaže se tedy nejedná přímo o Blahoslavův autograf, je zjevné, že tento opis vznikl pod Blahoslavovým dohledem (jeho rukou jsou nejspíše psány i redakční a marginální poznámky) jen několik měsíců po vzniku originálu.⁴¹

Kromě něj se dochovaly ještě dva pozdější opisy, které ovšem vynechávají předmluvu nastiňující kontext vzniku díla. Oba jsou v současnosti uloženy v Knihovně Národního muzea v Praze v bratrských sbornících z konce 16. století.⁴² Opis v rukopisu IV H 8 vznikl asi roku 1572,⁴³ a možná přímo z něj byl asi roku 1594 pořízen opis v rukopisu II H 6.⁴⁴ Znění obou těchto opisů je výsledkem redakční úpravy, která se snažila eliminovat pro běžného čtenáře potenciálně nesrozumitelná místa. Pro Blahoslavův literární styl typické prokládání českého textu latinskými výrazy či obraty zjednodušuje překladem latinských slov do češtiny, v témže duchu odstraňuje delší latinské citace a rozvádí zkratky (např. „M.“ – mistr; „t.“ – totiž). Podobnou úpravu prodělaly i jiné Blahoslavovy texty obsažené v těchto kodexech.⁴⁵ Nejpozdější rukopis II H 6 rozepisuje i zkrácené biblické citáty, které předchozí opisy jen naznačují. Z jazykového hlediska pak oproti nim často zjednodušuje genitiv plurálu maskulina -ův na -ů.

---

⁴⁰ R. ŘÍČAN, *Dějiny*, s. 219–220.

⁴¹ Edita BLAŽKOVÁ, *Blahoslavova Akta jednoty bratrské*, diplomová práce FF UK, Praha 1960, s. 28–29, 38–39, 48 a 76–78.

⁴² Knihovna Národního muzea, IV H 8, část 3, ff. 1r–34v; Knihovna Národního muzea, II H 6, ff. 178r–198v.

⁴³ František Michálek BARTOŠ, *Soupis rukopisů Národního muzea v Praze I*, Praha 1926, č. 1214, s. 228–230.

⁴⁴ Tamtéž, č. 475, s. 100–101.

⁴⁵ Srov. např. Knihovna Národního muzea, IV H 8, část 1, ff. 109r–123r; Ota HALAMA, *Jan Blahoslav o rozdíle mezi správci Jednoty a luterským kněžstvem*, *Teologická reflexe* 9/1, 2003, s. 70–86, zde s. 71.

5 Ediční poznámka

Pro zvolenou formu vydání textu mi bylo inspirací několik již existujících edic textů bratrské provenience 16. století, zejména edice *Sepsání o rozdíle mezi jednotou bratrskou a luteriánskou*, jak ji připravil Ota Halama v roce 2003.⁴⁶ Přihlížel jsem také k edičním pravidlům Josefa Vintra.⁴⁷ Po vzoru nedávného vydání kralické šestidílký jsem sjednocoval všechny biblické zkratky na podobu užívanou v Českém ekumenickém překladu.⁴⁸ Zachovával jsem formát biblických odkazů na kapitolu a oddíl označovaný písmenem; kapitolu a oddíl odděluji tečkou, více odkazů mezi sebou středníkem.⁴⁹ V textu edice ponechávám Blahoslavovo původní číslování žalmů, které je závislé na latinské Vulgátě a od dnešního standardního číslování podle hebrejského žaltáře se místy liší (ve věcných poznámkách psaných v aparátu kurzívou se však držím moderního úzu). Jelikož Blahoslav často dokládá některé své argumenty větším množstvím biblických odkazů přímo v textu, pro větší přehlednost je v edici vyčleňuji do závorek. Vzhledem ke sjednocování biblických odkazů u nich neuvádím případná různočtení, ale v případě nesrovnalostí se řídím čtením správnějším.

Současnému pravopisnému úzu bylo přizpůsobeno napříč rukopisy rozkolísané psaní předpon a předložek „s“ a „z“ (např. sbor místo zbor, správce místo zprávce), „i“ a „y“ (např. Kristus místo Krystus, artikule místo artykule, luteriánský místo luteryánský, Babylon místo Babilon), stejně jako psaní velkých a malých písmen.⁵⁰ Odstraňovány byly také zdvojené souhlásky v některých slovech (např. trefovat místo treffovat, vinice místo vinnice, ale i markrabství místo markgrabství). Podle smyslu je upravována také interpunkce. Všechny zkratky (např. t. – totiž, B. – bratr) až na etc. (*et cetera* – a tak dále) a zkratky označující strany (fol., pag.), kapitoly (kap., cap.) či knihy (lib.) jsou v edici rozepisovány. Latinské výrazy mimo zdomácnělá slova (např. item) a zmiňované zkratky jsou v českém textu psány kurzívou.

---

⁴⁶ Ota HALAMA, *Jan Blahoslav o rozdíle mezi správci Jednoty a luterským kněžstvím*, Teologická reflexe 9/1, 2003, s. 70–86.

⁴⁷ Josef VINTR, *Zásady transkripce českých textů z barokní doby*, Listy filologické 121, 1998, s. 341–346. Oproti nim však nezachovávám původní psaní s/z, jak je zmíněno níže.

⁴⁸ *Bible kralická šestidílná. Kompletní vydání s původními poznámkami*, ed. Robert Dittmann, Praha 2014, s. 25.

⁴⁹ Konkrétní verš lze podle písmenných oddílů dohledat například ve výše zmíněné edici *Bible kralická šestidílná*.

⁵⁰ S malým počátečním písmenem píšu v souladu s aktuálními pravidly českého pravopisu i název „jednota bratrská“ (stejně jako ve zbytku této práce) jakožto označení určité konfesní skupiny či náboženského proudu (analogicky k „římské církvi“, „utrakvistické“ či „české církvi“ apod.), srov. Jiří JUST, *Biblický humanismus Jana Blahoslava. Překlad Nového zákona z roku 1564/1568 a jeho kontext*, Praha 2019, s. 11.

Za základ edice byl zvolen rukopis Akt jednoty bratrské (označen siglou A), který sice není Blahoslavovým autografem, ale lze ho s Blahoslavem na základě jeho současných zápisů na jiných listech rukopisu přímo spojit. Znění tohoto opisu dobře odpovídá Blahoslavovu literárnímu stylu, zejména s ohledem na hojně prokládání českého textu latinou. Přihlížel jsem ovšem i k dalším dvěma dochovaným rukopisům (B a C), uloženým v Knihovně Národního muzea, které představují o něco pozdější, českému čtenáři přívětivější textovou variantu. Z těchto opisů uvádím pouze nejvýznamnější různočtení. Drobné změny ve slovosledu (inverzi slov) a méně významné textové varianty v kritickém aparátu neeviduji, ale upřednostňuji čtení hlavního rukopisu (např. klatba/kladba, účast/oučást, kompaktáta/compactata, grunt/krunt, luterán/lutherán, od/ode, jsou/sou, také/taky/těž, mě/mně/mne, neb/nebo/aneb/anebo, co/což, kteří/kteříž, nich/nichž, to/tot; dále rozdíly v koncovce plurálu maskulina -ův/ů, psaní ph/f ve jménech řeckého původu, psaní i/j ve slovech latinského původu a vynechanou zkratku etc.). Někdy ovšem hlavní rukopis na základě zbylých rukopisů emenduji, na což je v aparátu upozorněno. Biblické citáty, které jsou někdy v hlavním rukopise uváděny ve výrazně zkrácené podobě, pro lepší srozumitelnost a plynulost textu rozšiřuji na základě ostatních rukopisů (zvláště v tomto ohledu nejsdílnějšího rukopisu C). Podobně jsem se s ohledem na přehlednost a čtenářskou přívětivost edice rozhodl neuvádět v hlavním textu (ale pouze v kritickém aparátu) delší latinské citáty přítomné v hlavním rukopisu, pokud po nich přímo následuje i jejich český překlad a ostatní rukopisy již toto latinské znění vůbec neobsahují.⁵¹

Rukopis Akt jednoty bratrské na rozdíl od ostatních rukopisných svědků obsahuje řadu marginálních glos, které však do této edice zahrnuty nejsou, a rovněž předmluvu, která je otištěna bezprostředně před samotnou *Zprávou*, jako je tomu v rukopise Akt. Předěly stran jednotlivých rukopisů jsou v edici naznačeny jednoduchou svislicí (|), k níž se na vnějším okraji stránky vztahuje číslo příslušného folia. V kritickém aparátu jsou pak užívány tyto zkratky či výrazy:

add. – *additum* (přidáno, doplněno)

corr. ex – *correctum ex* (opraveno z)

incert. – *incertum* (nejisté čtení)

om. – *omissum* (vynecháno)

---

⁵¹ S výjimkou delší latinské citace v rukopisu A na fol. 122v, u níž byl český překlad opominut, a je tak v hlavním textu editován pouze na základě zbylých rukopisů.

V edici jsou pro jednotlivé rukopisy užívány následující sigly:

- A Praha, Národní archiv České republiky, Akta Jednoty bratrské, kniha 9, ff. 107r–131r.
- B Praha, Knihovna Národního muzea, IV H 8, část 3, ff. 1r–34v.
- C Praha, Knihovna Národního muzea, II H 6, ff. 178r–198v.

6 Edice

A 107r Léta Páně 1566 před adventem, když pán Albrecht Černožorský z Boskovic, nejvyšší sudí markrabství moravského koupil Prštice od pana Žabky,¹ a tu byl přijel i se paní, i zajel sem k němu, chtěje s ním pilně promlouvati, kteréhož promluvení příčiny nejprvé oznámím hned *ab initio*² pro paměť:

Před pěti lety, když pan Albrecht ještě častěji na Bučovicích býval, shledával se s ním bratr Václav Bílý, správce těch časů sboru slavkovského, a rozmlouvání společné mívali o věcech jednoty bratrské. Ale že bratr Václav latině nic neuměl a pan Albrecht se latinou velmi honosil, i pohrdaje bratrem Václavem jako lejkem žádal ho, jest-li mezi bratřími kdo, ješto by latině uměl, s tím, že by on chtěl rád promluviti. I takž bratr Václav slíbil, že to opatří. Potom po některém času přivedl mne tam ku pánu na Bučovice. I tu sme spolu se pánem a paní obědvali a mezitím promlouvali o tý i oný věci, až potom pán koliks slov latině ke mně promluví a já pánu odpověděl obšírně, což náleželo. Potom pak pán již s tou svou latinou umlkl a všecko česky odpovídal, takže sme se tu přátelsky o všecko snesli. Pán zprávu mou přijal, totiž o závazcích, co sou a proč se u bratří činí etc. A tak jsa spokojen dobrým přítelem bratrským byl.

A 107v Po letech asi dvou nebo třech, když paní jeho předce sobě toho dovedla, že jest za sestru přijata, o čež | se pán velmi hněval, já chtěje nětco paní napomoci, zvědév že pan sudí tu v Brně jest při soudu, jel sem k němu, žádaje se pánem promluviti. Pustil mne k sobě pán do pokoje svého a tu sme asi hodinu spolu promluvili. Nalezl sem jej mnohem jinadšího, nežli prvé byl, neb ho kněžstvo kališné moravské nadchlo páně Vojtěchovým duchem.³ Přišlo pak v tom našem promlouvání k tomu cíli, že sem já jemu přiřekl nětco toho poznamenati, na čem bratří přijímání toho, a tak závazkův etc., grunt pokládají.

Ale prodlil sem s tím psaním víc nežli rok a zatím pán na vojnu do Uher s císařem a jinými ujel. A když se vrátil, se paní nejednou mluvil o to, proč jemu tak dlouho toho sepsání neposílám. I z té příčiny, abych se pánu omluvil a nětco mysli jeho porozuměl, a tak zvěděl, jakého by pán duchu na ten čas byl, jel sem ku pánu na Prštice *ut supra*.⁴

Tu obšírné naše promlouvání bylo. Nejprve pán přátelsky mluvil a pěkně, potom pak dosti úštipně a jedovatě, však se předce zdržoval, aby se v hněvě, jehož pln byl, nedal

---

¹ Burian Žabka z Limberka

² „od začátku“

³ Vojtěch z Pernštejna

⁴ „jako výše“

znáti. Mnoho pak toho opálal, proč my se tak od nich a jejich kněží dělíme, poněvadž oni též mají čisté učení, pilně k tomu doháněje, aby také správcové bratrští těm, kteréž spravují, nebránili někdy k dobrému knězi jíti a od něho přijímati. (Dobře sem rozuměl, že chtěl rád to svěsti, abych já tomu povolil, aby jeho paní také s ním někdy od kněží přijímala.) Item že na dobrotě kněží nezáleží spasení a též i na jednotě naší etc.

A 108r

Tomu sem pak velmi byl nerád, že pán (tak jakž jsem já | srozuměti mohl) na šlépěje nebožtíka pana Jana z Pernštejna a syna jeho pana Vojtěcha nastoupil, totiž aby léčil Babylon, kterýž nebude uzdraven, ale na zahynutí i s svými podporami a lékaři přijíti musí (což viz výborně vymalované skrze proroka Izaiáše v 59). Spatřiv pán, čím jednota naše stojí, jací v ní služebníci, jak řádem svázaní, dostatek doma všech věcí mají, kněží sami sobě světí etc. a žádný jich, kdo se koli o ně pokoušel, roztrhati a gruntův jejich vyvrátiti nemůže, i chtěl by také českou stranu (totiž ty některé moravské kněží, kteříž se luteriánských knih chopili a evangelium se chlubí, jsouce naprosto bezbožní lidé a pro tělesný zisk vše činí, tak bez řádu prostopášní zůstávajíce samým ženěním se pravým luteriánům podobní) nějak tak zpevniti a vzdělati, podobně jakž rozdělána jest a stojí jednota, totiž aby sami se ti kněží spravovali, sami sobě kněží světili, biskupu z moci vyňati jsouce, ano i císaři. A tak aby jednotu bratrskou zastínili, lid k sobě obrátili a pomalu nás utiskli, od lidu odehnali jako buřiče a zarputilé lidi, kteříž se s žádným srovnati nechceme a kněžími pro sám jejich zlý život, ačkoli čisté učení mají, pohrdáme. A tak aby se nad nimi naplnilo proroctví v Žalmu 2 zapsané: „Roztrhejme svazky jich, a zavrzme od sebe jho jich.“

Ale nemůžet' mi než velmi líto býti dobrého pána. Nebo jeho všecka horlivost a snažnost v tom jest velmi marná, Bohu nelibá a jemu dobrému pánu příliš škodlivá. Ubohý pán horlivost má, ale bez umění, jako někdy onen židovský národ, o čemž apoštol k Římanům píše.¹

A 108v

| Kdyby na tyto věci pohleděti pán mohl, nikdy by toho před sebe nebral: 1) Že každému člověku to mysliti nebo obmysliti a o to pečovati i pracovati sluší, aby svému povolání a místu, na kterémž ho Bůh postavil dosti učinil, nevkračuje v to, což mu svěřeno a poručeno není. Tu pán posoudě, co a kdo jest, ovce-li čili pastýř, světské-li věci čili duchovní spravovati má, v čem jest služebníkem a šafářem Božím etc., mohl by se dále vtípati.

---

¹ Ř 10,2

2) Kdo a co pána k tomu ponouká, aby se v to dával, tomu cesty vyhledával etc., Duch-li Boží? Skrze koho neb které a jak pobožné lidi? Zpruboval-li již ty své úmysly? Podlé čeho čeká pán Božího požehnání, ano i myslí-li na ně? Čili to což se mu v myslí zavrtělo, činí bez bedlivého soudu? A pro slávu-li Boží, pro potřebu-li spasení svého přímým úmyslně? Čili proto, aby pán vidín byl, od těch bezbožných chválen a od lidí za velikého byl jmín, totiž kterýž veliké věci působí a vyvodí jako mnoho mocný a znamenitý pán? A aby se pikhartům neponižoval, za sektáře s nimi jmín nebyl, útržky neměl, jako i jiní někteří páni (jsouce ne tak moudří jako on) to učinili a činí, že se chlapům zavazují a jich poslouchají. Ale pán náboženství svobodného a v světě schváleného se přidržel. A tak summou aby ne těsnou branou, a ne ouzkou cestou, ale zvolnou a širokou přímo do nebe trefil, a tak moudřejší byl nežli Kristus Pán i jeho apoštolé a všickni svatí.

A 109r

3) Aby pán posoudil, činí-li dosti naučení Ducha svatého: „*Omnia probate, quod optimum est, tenete.*“¹ Pán dávno vyrozuměl, co jest jednota bra|trská a co v ní má Pán Bůh etc. Vyrozuměl také i, co sou kněží kališní a co oni mají. A tak ví pán, co jest lepšího a jistšího, i nechažt' by na to pomyslíl, když se tak pilně zasazuje o ty kněží a rád by je tak zvelebil a vzdělal, aby nic bratří před nimi neměli, ale všudy aby se kněží vrovnali jednotě bratrské (čehož bychom my jim velmi rádi přáli), dílo-li Boží vzdělává, čili Babylon léčí.

Item co zamítá a čím pohrdá, jakými závazky neb svazky a jakým jhem. A nepřipodobňuje-li se oněm, kteříž řekli (Žalm 2): „*Abiiciamus vincula eorum etc.*“² Neboť se to při některých lidech nalézá, že tím, což jim Bůh připravil a dal z milosti, pohrdajícice, v trestání Boží upadají.

Nebo řekl-li by kdo, že jest Pán Bůh jednotu tuto bratrskou v národu a zemi české a moravské (kdež prosté papežství bylo, a tak Antikrist kraloval) vzbudil a vzdělal sobě jako sínci chrámu svého, a tak částku církve své, aby tu jako do nějakého chlévce ovčince svého, ovečky své sobě shromažďoval, ty, kteréž obláštně miloval. To řekl-li by kdo, nezdá mi se, by velmi chybil.

A protož opatřením Božím pro nízkost jeho a sprostnost i v světě nevzácnost pohrdnouti, k dědictví věčnému pro ouzkost cesty nechtíti jíti, ale hledati sobě jiné cesty širší brány prostrannější, růže, kterouž by volně (neboje se zabodnutí) utrhnouti mohl. A tak jiný ovčinec neb sínci slavnější a před světem příjemnější chtě vzdělati. To, co by bylo, dobré-li čili zlé, dělati, Bohu-li sloužiti či jemu a dílu jeho se protiviti, toť ti vidí,

¹ „Všechno zkoumejte, nejlepšího se držte.“ (1Te 5,21)

² „Odvrhňeme jejich pouta.“ (Ž 2,3)

A 109v kterýmž Bůh oči Duchem svým osvítil. A takž také i pan sudí, dá-li jemu kdy Pán Ducha svého a zažhne-li, | tedyť snad někdy na tyto věci pohledí a srozumí, že se proti ostnu zpěčuje. *Vanum est autem et valde perniciosum contra stimulum calcitrare.*¹

Potom se pán pilně ptal, přinesl-li sem jemu to sepsání. Já se vymluvil, jakž sem rozuměl, a opět sem přiřekl, že to v krátkém času vykonám. I takž mi již nelze bylo, než v to se dáti a toho nětco poznamenati. Kteréhožto poznamenání tento jest přípis.

B 1r;
C 178r

| **Zpráva upřímá a sprostná na tyto dvě otázky:**

1. Proč se bratří od jiných jednot buď podjednou nebo podobojí dělí?

2. Proč lidi ku poslušenství zavazují?

B 2r;
C 178v

A 110r

| Proč se bratří od římské jednoty dělí a s nimi od jejich kněží služeb Božích duchovních neužívají, o tom jsou bratří mnohá psaní činili, z nichž některá i tištěna byla² a podnes zůstávají. Zavírali pak bratří ty všechny příčiny v těchto kratičkých | slovích: Zlost smysla a zlost života,³ to jest bludové a hříchové. Což že sou bratří při jednotě římské poznali, toho původ služebný, byli⁴ učedníci a potomci mistra Jana Husi, kazatelé čeští, kteříž římskou církev potupili etc. Podnes pak zůstává tatáž *sui similis*⁵ církev římská, protož podnes k ní přistoupiti bratří nemohou.

Při jednotě české, jenž slove strana podobojí, proč bratří nezůstali, ale od ní se oddělili, o tom též mnohé zprávy dávali bratří skrze krátká i obšírná psaní, kteráž i podnes zůstávají, jichž tato | summa jest:

B 2v

C 179r

Že kněží čeští toho dobrého, kteréž | schválili, následovati nechtěli, pravíce, že by jim bylo natvrdo skočiti. Zlého pak toho, kteréž zhaněli a potupili, netoliko se nepustili a jeho neopovrhli, alebrž skrze prsty na to hleděli, odkládali a naposledy s římany se pojiti počali, jakožto jest vědomé, co bylo za krále Jiřího při Rokycanovi voleném arcibiskupu i kněžích jeho etc.

Protož bratří vidouce, že kněží čeští nechtí⁶ než v též zlosti smysla i života, totiž v bludích a hříších⁷ zůstávati, poznalé pravdy pomalu ustupovati etc., oddělili se od nich

¹ „Je totiž marné a velmi zhoubné kopat proti bodci.“ (Sk 9,5; rozšířená textová varianta)

² byla] a ještě jsou *add. B*

³ zlost života] života zlost *B*; života *C*

⁴ byli] byl *C*

⁵ *sui similis*] bez proměny *BC*

⁶ nechtí] nechtěli *C*

⁷ hříších] v hříších *B*

nechtíce účastní býti hříchův a bludův jejich, v nichž trvali bez pokání, aby také potom účastnosti¹ ran Božích přijíti nemusili.

A 110v B 3r A tyť i nyní zůstávají příčiny, proč bratří k jednotě české stra|ny anebo podobojí až posavád nepřistoupili a nemohou přistoupiti. Če|muž chtěl-li by kdo šíře vyrozuměti, může nahlédnouti v kompaktáta. Tu uzří, jaký grunt má jednota česká. Pakli kdo chce to vše obšírně vysvětlené míti, tedy může přechísti při Augustovu;² tu se jasně ukazuje, jaká jest víra a nábo|ženství jednoty české, jenž slove podobojí, a též na odpor způsob a náboženství jednoty bratrské.

B 3v Ale mohl by někdo říci: Ne všickni kněží čeští kompaktáty se spravují, drahně jest dobrých mužův, kteříž se ne kompaktáty a mšály etc., ale Písmys svatými spravují. Odpovědíno býti může tomu člověku toto: Čeho se přidrží a čím spravuje³ pan administrátor dolejší i se vši konsistoří, to jest všechněm vědomé. A tiť⁴ sou hlava jednoty české, jiní jich poslouchati musejí, než tomutoť⁵ se dobře rozumí, že kněží strany podobojí ne všickni sou jednomyslní | se panem administrátorem. Čehož jeden důvod jest jistý,⁶ nejedno jednání o víru a náboženství v Praze před lety dvacíti⁷ v koleji veliké a potom na hradě pražském,⁸ když sněm byl léta 1549,⁹ 1550 a¹⁰ 1552 etc., ale ve všech těch jednáních nic místného zavřino není, než vždy předce compactata vzněla.

C 180r A 111r Druhý důvod, že jeho Milost císař Ferdinandus¹¹ v mandátích proti bratřím vydaných to světle po|kládati ráčí, že kněží obojí strany, totiž podjednou i podobojí, žaloby¹² činili jeho Milosti | na jednotu bratrskou a¹³ rozličné bludy sčítali¹⁴ nám, ješto někteří kněží čeští o tom dobře vědí, ano někdy i tak vyznávají, že bratří mají čisté a nebludné učení etc.

¹ účastnosti] oučastni B; oučastností C

² Jan AUGUSTA, *Pře Jana Augusty, a Kniezstwa Kalissneho, odnieho sameho wierně a prawě sepsana, wssem wuobec k saudu podanaa*, s. l. 1543.

³ spravuje] spravují A

⁴ tiť] ti jsou BC

⁵ tomutoť] tomuť BC

⁶ jistý] jistej C

⁷ dvacíti] 20 A; dvacíti C

⁸ Totíž ve velké aule Karolina na Starém Městě pražském a ve sněmovně Starého královského paláce na Pražském hradě.

⁹ 1549] a B; a též C

¹⁰ a] item C

¹¹ císař Ferdinandus] císař Ferdinand B; císařská Ferdinand C

¹² žaloby] žalobu C

¹³ a] om. BC

¹⁴ sčítali] sčítajíc BC

B 4r Třetí důvod: Kdo o tom neví, že někteří z kněží podobojí, a zvláště pak na Moravě, přidrží se učení Kalvínova, někteří Brenciova, jiní Luterova a jiní jiných, až snad někteří i ty nové smysly z Vlach a potom z Polsky přinesené oblibují? A sum|nou rozličně sou nejednomyslní.

A také: Kde jest jaká confessí anebo apologí jednoty české, leč by někdo compactata za confessí položil? Protož by pak kdo i chtěl přistoupiti k nim, tedy neví, k čemu by přistoupiti a co přijíti neb nepřijíti měl.

C 180v Kdo tedy může spravedlivě bratřím za zlé míti, že k kněžím, jenž slovou podobojí, přistoupiti a jimi se spravovati anebo k nim se připojiti nechtěli a nemohli?¹ Že pak mezi nimi, totiž kněžími českými, Pán Bůh také má své některé, totiž pobožné a šlechetné lidi, bud' mezi obecným lidem, vrchnostmi až i kněžími, o tom bra|tří tak a nejinak smyslili, a protož žádného nepotupují. Víra jest dar Boží, dává ji Pán Bůh, komuž ráčí a kdy ráčí.

B 4v Protož i předešlých časův bratří před mnoha lety vydali byli list, v němž zprávu dávají, jak by se všickni oudové jednoty bratrské k takovým pobožným a dobrým kněžím, když by se kde nalézali, míti měli, aby svědomí dobré zachovati mohli neříkajíce bílému černé a | černému bílé, dobrému zlé a zlému dobré (Iz 5.e).

A 111v | Než kdyby taková reformací byla v jednotě české, totiž v straně podobojí, kteráž by se s² způsobem první³ církve, kterýž v svatých Písmích jest světle vypsán, třefovala, snadnět' by bylo bratřím s nimi srovnání. Nebylo by o to potřebí žádné nesnáze. To jest kdyby se tyto věci nalézaly při české straně:

Nejprve kněží, aby

- C 181r 1. v čistotě slovem Božím přísluhovali, totiž bez škodných přídavkův lidských a též bez škodlivého ujímání potřebných pravd. Nebo kteříž jinak učí, na ty svatý Pavel klatbu vydává (Ga 1.b; 1Tm 1.d; item 6.a). Též i svátostmi aby sloužili řádně⁴ podle úmysla Kristova, ne všechněm ve|směs, ale hodným. Nebo svatého psům Pán dávati nedopouští (Mt 7.a; 1K 6.b; Zj 22.c).
2. Aby dobrými skutky, totiž pravou pobožností a šlechetností, života Kristova lidu⁵ svítili (Tt 1.bc; 1Tm 6.c; Mt 5.b; 1Pt 2.c). Žádnému žádného pohoršení nedávali

---

¹ nemohli] nemohou BC

² s] om. BC

³ první] prvotní B

⁴ řádně] a add. B

⁵ lidu] sobě C

(2K 6.a).¹ Žádnému nedávající žádného² pohoršení, aby byla bez ouhony služba naše,³ ale ve všem stávající se jakožto Boží služebníci ve | mnohé trpělivosti etc. (1K 10.g; Tt 2.b; 1Pt 5.a). Příkladem byli lidu Páně v řeči, v obcování, v lásce, v víře (1Tm 4.d; 1Te 1.bc), tak aby směle⁴ na sebe s svatým Pavlem ukázati mohli⁵ říkající: „Spolunásledovníci moji buďte, bratří, a šetřte těch, kteříž tak chodí, jakož máte příklad náš“⁶ (Fp 3.d, 4.b; 1K 4.d, 10.g). A z toho před Bohem i lidmi měli⁷ dobré svědomí (1Tm 1.d, 3.c).

| Kterí by byli ženatí, aby měli manželky poctivé,⁸ šlechetné i dítky zvedené, a dům svůj nejprve dobře spravovali (1Tm 3.cd). Kteří by pak byli svobodní, *coelibes*,⁹ ti, aby se ve vši šlechetnosti a čistotě chovali (1Tm 5.a; 1Tm 4.d; Mt 19.b). Nebo kteříž by těch ctností svatých, a tak¹⁰ šlechetného¹¹ a pobožného života neměli, ale byli¹² opilci, lakomci, pokladači, cizoložníci, kuběnáři, nevěstkáři etc.,¹³ těm Duch Páně zahynutím hrozí (Ga 5.d). A strašlivý jest příklad na zlém apoštolu Jidášovi. A v žalmu 49.c¹⁴ dí: „Proč ty, hříšníče, vypravuješ ustanovení má a béřeš smlouvu mou v ústa svá.“¹⁵ | A sám Pán¹⁶: „Pokrytče, vyvrz prvé břevno z oka svého“¹⁷ (L 6.f).

3. Aby při kněžích byla živá a opravdová péče o duše lidské, kteráž v sobě zavírá netoliko věrné přijatého úřadu vykonávání všechněm vůbec, ale také i zvláštní upřímé a svaté milování duší lidských s ustavičnými modlitbami za ně¹⁸ (Fp 1.b; Ef 1.c; 1Te 1.a; 2Te 1.d; Ko 1.a; Ez 34). Item obláštní¹⁹ napomínání (Sk 20.b; Tt 2.a), zjevná kárání (1Tm 5.c; 1Tm 1.ab; Tt 1.d) i vylučování z²⁰ spolku církve (Mt 18.b;

---

¹ 1Tm 6.c ... 2K 6.a] *om. C*

² žádného] *om. C*

³ naše] vaše *BC*

⁴ směle] směli *C*

⁵ mohli] *om. C*

⁶ náš] na nás *C*

⁷ měli] míti *BC*

⁸ poctivé] ctné *BC*

⁹ coelibes] *om. BC*

¹⁰ a tak] aneb *BC*

¹¹ šlechetného] šlechetností *C*

¹² byli] *om. C*

¹³ etc.] by byli *add. C*

¹⁴ 49.c] 49 B; 50 C; *tj. Ž 50,16*

¹⁵ vypravuješ ustanovení má a béřeš smlouvu mou v ústa svá] etc. *AB*

¹⁶ Pán] dí *add. BC*

¹⁷ z oka svého] *om. AB*

¹⁸ za ně] *om. BC*

¹⁹ obláštní] obzvláštní *BC*

²⁰ z] *om. B*

1K 5.b; Ga 5.b) – příklad při císaři¹ Theodosiovi a biskupu římském svatém Ambrožovi² (*Theodoretus in Historia ecclesiae*³, lib. 5. cap. 18).

C 182r 4. Také aby pilnou péčí zříze|ně vedli o věrné a pobožné pastýře, aby jedni po druhých k službám Páně řízení a postavování býti mohli (2Tm 4.a; Tt. 1.b). Kteříž nejprve mají býti vyučeni (Tt 1.b), i v tom zkušeni (1Tm 5.d) a dobré svědectví míti, až i od těch, kteříž sou vně, jakož | dí⁴ svatý Pavel (1Tm 3.d): | „Ať sou nejprve zkušeni, a tak ať přísluhují jsouce bez ouhony.“ (Fp 2.b; 1Pt 2.c).

A 112v;
B 6r

5. A to všecko aby se dalo v úmysle dobrém a upřímém, beze všech fortelův a obmyslův chytrých, to jest ne pro tělesný jakýkoli zisk, totiž pro dojití neb zachování živnosti, cti, slávy, bohatství, rozkoší etc. (1Pt 5.a; 1Tm. 3.bc; Tt 1.d), ale dobrovolně z milosti (1Pt 5.a). A jakž⁵ Pán sám dí: „Darmo ste vzali, darmo dejte“⁶ (Mt 10.a). S bázní Boží a pamatováním na to, že počet dáti musejí služebníci Páně za duše péči jejich svěřené (Ez 3.de, 33.b; Žd 13.c).

C 182v

6. Zůstávajíce v svaté jednomyslnosti a lásce bez různic, roztržek, svárův, nepokojův, hádek etc. (1K 1.b; Fp 2.a; 1Pt 3.b; Ř 15.a; Ef 4.a). |

7. A v řádu, totiž jedni o druhé pečující a jedni druhých poslušni jsouce (1K 15.g; Ko 2.a), jakž⁷ příklad na svatém Pavlu, Timoteovi, Titovi a jiných. Viz, jak Pavel svatý Timotea vyučoval, osvěcoval, ponoukal, | probuzoval, rozličné jemu zprávy dáváje, jak by se kde při čem míti, co činiti, které lidi čemu i jak vyučovati i⁸ trestati měl, a tolikéž i Tita. Item⁹ na svatém Janu, kterýž jak¹⁰ psal některým správcům sborův Kristových, viz v¹¹ Zjevení.¹²

B 6v

A 113r Sic jináče těch všech věcí svrchu psaných, nebylo-li by při kněžích, tedy Pán o nich svědčí, že jsou sůl zmařená, kteráž se k ničemu nehodí, než aby byla | ven vyvržena a od lidí potlačena (Mt 5.b). A Bůh skrze proroka velikou pohružku činí takovým zlým pastýřům, kteříž sami se pasou etc. (Ez 34), pravě, že chce stáda svá z moci jejich vysvoboditi etc.

¹ císaři] císařovi B

² Ambrož ve skutečnosti nebyl biskupem římským, nýbrž milánským.

³ in *Historia ecclesiae*] v Kronice církevní BC

⁴ dí] om. BC

⁵ jakž] jakož BC

⁶ Mt 10,8

⁷ jakž] jakož BC

⁸ i] a BC

⁹ Item] Též B

¹⁰ jak] tak BC

¹¹ viz v] viz B; om. C

¹² Zjevení] 13 add. BC

C 183r   Apoštol pak k Filipenským 3.d vypravuje o tom, jak by se věrní křesťané k takovým
míti měli, řka: „K čemuž sme již přišli, v tom při jednotejném zůstávejme pravidle
a jednotejně smyslme. Spolunásledovníci moji, buďte bratří a šetřte těch, kteříž | tak
B 7r   chodí, jakož máte příklad náš¹. Neboť mnozí chodí (o nichž sem častokrát pravil vám), žeť
sou nepřátelé kříže Kristova, jichžto konec jest zahynutí, jejichžto Bůh jest | břicho a jejich
sláva v mrzkostech, kteříž o zemské věci stojí“ etc. A za tím v 4. kapitole praví apoštol,
v čem by ho měli následovati. A k Římanům 16.c: „Prosím pak vás, bratří, abyšte šetřili
těch, kteříž různice a pohoršení činí naodpor učení tomu, kterémuž ste vy se naučili
a varujte se jich! Nebo takoví Pánu našemu Ježíši Kristu neslouží, ale svému břichu a skrze
lahodné řeči a pochlebenství svodí srdce prostých. Nebo vaše poslušenství všechněm
známo jest. A protož se raduji z vás. Než chcít, abyšte byli moudří k dobrému a prostí ke
zlému“ etc. Item 2. k Tesalonicenským 3: „Přikazujemet' pak² vám, bratří, ve jménu Pána
našeho Jezu³ Krista, abyšte se oddělovali od každého bratra, kterýž by se choval neřádně,
a ne podlé toho naučení, kteréž přijal od nás. Nebo sami víte, kterak jest potřebí
následovati nás. Neboť sme my se nechovali mezi vámi neslušně“ etc. A níže dokládá: „Vy
A 113v   pak, bratří, neoblevujte dobře činíce. | Pakli kdo | neuposlechne řeči naší, oznamte nám
B 7v   o něm skrze psaní⁴ a nemějte s ním nic činiti, aby se zastyděl.“

C 183v | **Potom pak lid strany české všech stavův** obcující⁵ službám svatým, aby byl k tomu
způsobu etc. pilnými službami Božími veden, aby se služebníci na něj směle odvolati mohli
a říci s apoštolem: „List náš vy jste“ (2K 3.a; 1Te 2.d). Item s svatým Petrem: „Vy jste rod
vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý“ (1Pt 2.b). To jest, aby lid byl:

1. Boha v správciích od něho daných poslušný (Ř 16.c; Žd 13.ac; 1Te 5.c).
2. Cestám Božím vyučený (1Te 4.abc) a osvícený, totiž z temností bludův a hříchův
B 8r   vysvobozený (1Te 5.a; | Ga 5.a).
3. Hodně v povolání svém chodící (Fp 1.d; 1Te 5.d; Ef 4.adfg, též pátá celá kapitola,
taktéž i šestá kapitola, item 1Tm 2.a, item Tt 2. i 3. kapitola,⁶ item 1Te 1.c).

---

¹ náš] na nás BC

² pak] om. B

³ Jezu] Ježíše BC

⁴ o něm skrze psaní] skrze psaní o něm B; skrze psaní C

⁵ obcující] obcujících B

⁶ taktéž ... 3. kapitola] om. BC

4. Správce své, totiž kněží,¹ jáhny etc. milující, v poctivosti mající, za ně se i² Pánu Bohu modlící (Žd 13.ac; 1Tm 5.c; Ef 6.d).
5. Kázní svatou jako vinice plotem opletený, jakož příklad prvotní církve ukazuje (Mt 18.b; 1K 5.b; Ga 5.b; 2Te 2.d).

A 114r;
C 184r

| Druhá otázka: | Proč bratří lidí ku poslušenství zavazují?

Prvé, nežli se příčiny toho ukáží, vidí mi se za slušné, abych o tom poslušenství a o zavazování k němu nětco pověděl. Nebo při mnohých lidech | mnozí omylové se tu nalézají.

B 8v

Někteří se domnívají, že bratří lidi sobě nějakými velikými přísahami zavazují a³ jako v poddanosti podmaňují, podobně jako když se pán některý⁴ v zboží uvazuje a lidé jemu člověčenství slibují. Ješto bratří na takové lidi sobě zavazování nikdy⁵ nemyslili, než kdyby se pán některý nebo král skrze své úředníky neb commisaře⁶ v zboží uvazoval, tak aby oni jako služebníci k ruce pánu svému to vše působili a ne sobě. Tuť by byla nemalá podobnost, nebo i⁷ apoštol dí: „*Nos loco Christi legatione fungimur*“⁸ (2K 2.d).

C 184v

B 9r

Než správcové neb kněží bratrští činí to, což i jiní kněží, totiž římští, čeští i luteriánští činí, to jest že žádnému člověku křtem, tou služebností Páně neslouží,⁹ než až prvé s ním smlouvu učiní.¹⁰ A ta smlouva zá|leží v odříkání se d'ábla, světa, těla a v přiřkání pobožnosti etc. | To když se při člověku rozumu došlém stane (jako se nachází¹¹ při těch, kteříž někdy z sekty novokřtěnské, nebyvše prvé křtěni, k bratřím přistupují), tedy¹² již žádného zvláštního přijímání jeho aneb zavazování není potřebí, ale již jest to vše¹³ vykonal tím, když se sám svými ústy odříkal a přiřikal, maje křest svatý přijíti. Protož spolu s jinými věrnými křesťany (my říkáme s bratřimi a sestrami Kristovými) může i svátosti večeře Páně užívati zřízeníě.

¹ kněží] a *add. B*

² i] *om. BC*

³ zavazují a] zavazujíce *C*

⁴ když se pán některý] pán některý když se *C*

⁵ nikdy] nikda *BC*

⁶ commisaře] komisaře *BC*

⁷ Nebo i] Neb *BC*

⁸ *Nos loco Christi legatione fungimur*] My místo Krista poselství dějeme *BC*

⁹ neslouží] nesloužíme *C*

¹⁰ s ním smlouvu učiní] smlouvu učiníme *C*

¹¹ nachází] nahází *A*

¹² tedy] tehdy *C*

¹³ vše] sám *C*

A 114v Než dítkám pokřtěným, dokudž¹ k rozumu nepřijdou, *ante | annos discretionis*,²
a zkušovati se nemohou a neumějí,³ bratři neslouží, jako ani luteriáni, ani římsští kněží, než
čestí toliko.⁴ Ač⁵ někteří kněží čestí v Praze v sněmu léta⁶ 1549 tomu odepřeli, avšak nic
neobdrželi, aniž zavírka jaká toho neb místné vyměření a k konci toho artikule přivedení
B 9v od stra|ny podobojí se stalo až podnes.

Když pak dívky přišly by k letóm⁷ rozumným, totiž k letům dvanácti anebo okolo
toho, tu bratří věrnosti, jakož rodičův tak i kmotrův zkušují,⁸ kdež se snadné spatří, jak
C 185r sou tomu dosti činili rodičové nebo i kmotrové, co při křtu za ty dívky přiří|kali a čeho se
odříkali. Budou-li pak ty dívky (jsouce vyučeny počátkům svého křesťanství) žádostivy
i jiným službám Páně obcovati, i⁹ tedy musejí se přiznati k tomu samy ústy svými, což prve
za ně kmotrové¹⁰ slibovali anebo přeříkali. A natot' jim bývá požehnání dáváno, ano i skrze
vzkládání rukou bývají k tomu potvrzovány (Sk 8). U římanů na místě takového rukou
vzkládání, a tak opětování i potvrzování toho, což se na křtu dalo, jest biřmování, ač v to
multiplex abusus vkročil.¹¹

B 10r Ti pak lidé, kteříž prvé v mlado|sti pokřtěni byvše (jakž křesťanův¹² obyčej)
a potom podle způsobu světa, nemnoho sobě toho, co na křtu slíbili za ně nebo čeho se
odříkali kmotrové, připomínajíce anebo na to dbajíce, v mnohé hříchy proti Pánu Bohu
vešli, a tak v tom¹³ leží. Potom někdy zalíbíce sobě služby Boží v jednotě bratrské a chtěce
A 115r tu dojíti spokojení svědomí svého, | i mluví o to s správcem neb kazatelem bratrským etc.
Čemuž on vyrozuměje i zeptá se ho,¹⁴ chtěl-li by poslouchati Pána Boha v jeho svatém
slovu, kteréž služebníci v jednotě té káží. Dí-li on, že chce, tedy mu odpoví služebník, že
C 185v on také chce o něj věrně pečovati a jemu tak, jakž¹⁵ ná|leží na služebníka Kristova,¹⁶
sloužiti. I děje se to tak obé, totiž on jest posluchačem slova Páně a slouha jemu slouží tím

---

¹ dokudž] pokudž BC

² ante annos discretionis] om. BC

³ a neumějí] ani umějí C

⁴ Odkaz na dětské přijímání eucharistie, které praktikovali pouze utrakvisté.

⁵ Ač] Ale BC

⁶ léta] Páně add. B

⁷ letóm] letům BC

⁸ zkušují] corr. ex spatřují A; spatřují BC

⁹ i] om. C

¹⁰ za ně kmotrové] kmotrové za ně C

¹¹ v to *multiplex abusus* vkročil] to již v mnohé zlé užívání přišlo BC

¹² jakž křesťanův] jakož křesťanů B; jakož křesťanův C

¹³ tom] nich C

¹⁴ ho] jeho BC

¹⁵ jakž] jakož B

¹⁶ náleží na služebníka Kristova] na služebníka náleží věrného Kristova C

B 10v slovem Páně, bud' | obecně, nebo¹ obláštně² tak, jakž kdy v čem potřebu duše jeho zná,³ o něj věrnou péči maje, jakž⁴ příklad na apoštolích⁵ Páně a zvláště svatém Pavlu (Sk 20, *ut supra*⁶). A tak ten posluchač Božího slova již jest právě jeden z těch, kterýž někdy za staré církve slouli catechumeni (Eusebius lib. 10, *sub fine* 4. cap. Item lib. 6. cap. 15. Ruffinus lib. 1., cap. 14., lib. 2., cap. 11).⁷

Když pak z přisluhování slova Páně takové známosti spasení svého nabude a sobě porozumí a z toho i žádá obcovati všechněm svatým službám⁸ od týchž služebníkův, k nimž i důvěrnosti⁹ nabyt a o nichž, že sou praví služebníci Kristovi, smyslí, tedy jemu služebník připomene ten slib nebo to odříkání a přiříkání, kteréž při křtu od něho skrze pěstouny | stalo. K témuž chce-li se on znáti anebo ústy svými sám za sebe vyzná-li to, tedy služebník jemu také na místě Pána Ježíše¹⁰ Krista obnoví svědectví milosti Boží. A to slove rozhříšení svaté (2K 5.d; Tt 2.c). A vidí-li se služebníku příhodné a užitečné, tedy užive ku potvrzení toho všeho služebnosti staré církvi svaté obyčejné, totiž vzkládání rukou (Sk 6.b, | 8.c, 19.a; 1Tm 4.d, 5.d; 2Tm 1.b; Augustinus *tomo 7 De baptismo contra Donatistas*, lib. 3, cap. 16).¹¹

A 115v | To obé, totiž taková služba slovem anebo i služebností tou, totiž vzkládáním rukou, děje se někdy zjevně a obecně v sboru svatých široce neb krátce, jakž kde služebník příhodnost a potřebu vidí a někdy obláštně a soukromě, též široce neb krátčeji, až třebas i tak krátce jako¹² učinil Filip svatý při tom komorníku etc. (Sk 8.g).

Takové pak lidí připravování k hodnému užívání stolu Páně ne mezi bratřími toliko jest. Ale i kněží čestí pilnější a opravdovější podobně | tak činí, že prvé, nežli poslouží svátostmi Kristovými, s lidmi promlouvají a na jich¹³ víru, úmysl, hodnost etc. se

---

¹ nebo] i B; bud' C

² obláštně] obzvláště BC

³ zná] a *add.* B

⁴ jakž] jakož BC

⁵ apoštolích] apoštolech C

⁶ ut supra] *om.* BC

⁷ Eusebius ... cap. 11] Eusebius v knize 6, při konci kapito. 4. Item v knize 6, v kapito. 15. Ruffinus v 1. knize, v kapitole 14, v 2. knize v kapito. 11. B; Eusebius v knize 6 v kap. 15. Rufinus v 1. knize v cap. 14, v 2. kni. v kap. 11. C

⁸ svatým službám] službám Božím svatým B; službám Božím a svatým C

⁹ důvěrnosti] důvěrnosti BC

¹⁰ Ježíše] Jezu C

¹¹ 2Tm 1.b ... cap. 16] Timo. 1.d. Augustýn v 7. dílu o křtu proti Donatistám, kniha 3., kap. 6. B; Timo. 1.d. Augustýn v sedmém dílu o křtu proti Donatistům v knize 3 v kap. 16. C

¹² jakž kde služebník ... jako] jakož B; někdy obzvláště, jakož C

¹³ jich] nich BC

vytazují¹. Luteriániť jistě toho nepomíjejí přinejmenším aspoň to v té otázce někteří „Věřili v Krista?“ zavírajíce.

A tak z těchto věcí snadně se tomu rozuměti může, co sou nebo nejsou ti závazkové anebo ta přijímání, o nichž mnozí mnoho mluví, někteří více nežli rozumějí, zlé zprávy majíce a sami toho nikdy neviděvše, anebo když vídají, nesoudíce.

C 186v | **Již příčiny toho které by byly, totiž proč to bratří činí, povědít² mám**

B 12r Ale proč? Poněvadž nic nového a nebývalého se nečiní od bratří | než to, což i jiní křesťané činí a činila prvotní církev. Mělit' by snad to kněží vysvětliti, proč přede křtem závazky anebo přiřkání a odříkání³ činí? Item proč tak⁴ leckomus neslouží svátostí⁵ večere Páně, A 116r to jest tělem a krví Páně,⁶ | než prve s nimi promlouvati obyčej mají? A když by oni to ukázali, tedy by i naše pře utvrzena byla. Ale však o to nesnáze nebud', kdokoli pravdu poví a ji Písmo svatými utvrdí, bud' bratři a jejich kněží, bud' kněží čeští⁷ etc., vše jedno a vše dobře.

Člověku svatých Písem a běhův⁸ církve povědomému mohly by se krátce ty příčiny ukázati. Nebo ten z samého malého navržení, snadno⁹ by ostatku srozuměl. Mohl by ten, kdož by z toho počet činiti měl takto říci: I kterak bych jinak (totiž bez těch promlouvání, B 12v odříkání neb přiřkání, a¹⁰ tak | té smlouvy Boží nové obnovení), kterak bych, dím, věděl:

- C 187r
- Koho (služebník Páně¹¹ jsa) za čeledína domu | Páně, to jest ouda církve Kristovy duchem Kristovým opraveného míti? (Žd 8; Jr 31)
  - Koho do domu Páně (vrátný jsa) pustiti? (Ez 44.cd; Mk 13.d)
  - Komu, který čas a jakou víru pšenice (šafář Božích tajemství jsa) tak, aby k vzdělání bylo, dáti? (L 12.f; Ef 4.c)
  - Komu svatých věcí udělovati? (Mt 7.a)
  - Před koho perly předkládati?
  - Koho k smíření s Bohem vésti a přivoditi? (2K 5)

---

¹ vytazují] *cor. ex* vyptávají A

² povědít] pověděti BC

³ odříkání] se *add.* BC

⁴ tak] také C

⁵ svátostí] svátostmi BC

⁶ to jest ... Páně] *om.* C

⁷ bud' kněží čeští] anebo čeští kněží C

⁸ a běhův] *om.* B

⁹ snadno] snadně C

¹⁰ a] *om.* B

¹¹ Páně] Boží BC

- O koho věrnou a ustavičnou péči míti? (Sk 20)
- Koho a k čemu napomínati? (1Te 5.c; 1Tm 4.d; 2Tm a Tit. 1.c)
- Koho a čím potěšovati? (1Te 5.c)
- A 116v - | Komu domlouvati, koho a čím trestati? (Ga 6.a; 2Tm 4.a)
- B 13r - Komu měkčejších pokrmův jako mléka udíleti? (1K 3.a; Žd 5.d)
- Koho Božím milováním milovati? (Ga 4.b)
- Za koho se a proč Pánu Bohu modliti a čeho komu od Boha prositi? (Fp 1.b; Ko 1.b; 4.c)
- Z koho se těšiti a radovati a koho sobě za list a svědectví před Bohem i vším světem pokládati? (2K 1.c; 3.a; 1Te 2.d; Ř 16.c)
- A z koho i počet činiti Pánu, když on povolati k němu ráčí? (Žd 13.c; Ez 33.b)
- Naposledy, podlé čeho o sobě, že sem věrný služebník Kristův držeti a podlé čeho i svědomí dobré míti etc.?

A taky¹ na druhou stranu, kterak by věrný pobožný o své spasení pečlivý člověk mohl spokojen býti, dobré svědomí a naději k životu věčnému míti, | kdyby nebyl

- slovem Páně skrze | služebníky Kristovy zplozen (1K 4.d; Jk 1.c; 1Pt 1.d; Ga 4.c),
- s Bohem skrze služebníky smířen (2K 5),
- odpuštěním hříchův svých skrze svaté rozhríšení ujištěn (Mt 16.c; J 20.f)?

Nevěděl, od koho všeliké vůli Boží vyučován býti (Sk 20.f),

- v kom neb skrze koho Krista slyšeti a poslouchati (Ga 4.b),
- od koho přijímati všelikou míru pšenice (L 12.f), to jest učení, napomínání, výstrahy i trestání (2Tm 4.a), |
- A 117r - a tak koho míti za služebníka Kristova sobě od Boha představeného (Žd 13.c),
- a jako ovce v ovčinci, strom v zahradě, vinný rév na vinici náležitě s² strany duše opatrován býti (L 14.a; | J 10; J 15.a),
- B 14r - koho dvojí ctí ctíti? (Fm 2.d; 1Tm 5.c),
- svatým milováním milovati (Ga 4.b; 1Te 5.c) etc.?

Ale nechažť ty všechny věci jiným způsobem obšírněji předložím pro hojnější toho utvrzení.

---

¹ taky] tak B
² s] om. BC

Příčiny vlastní toho, co bratří činí, tyto jsou:

1. Čistá vůle Boží v svatých Písmích předložená.
2. Příklad prvotní církve apoštolské a učedníkův jejich.
3. Schválení toho od mužův znamenitých, skrze kteréž Pán Bůh našeho tohoto věku¹ církvi křesťanské | v krajinách německých i jiných světlo svaté pravdy své rozsvítiti² ráčil.
4. Vlastní a nevyhnutelná toho potřeba, kteréž snadně každý pobožný křesťan i z příkladův při těchto časných věcech vezdejšího života porozuměti může.

C 188r

B 14v | O první příčině

Že jest to jistá a nepochybná vůle Boží, toho tento důvod jest, že sám Kristus Pán, nejповědomější vůle Otce svého, tak | pověditi³ ráčil (L 14.g): „Každý z vás, kdož se neodřekne všech věcí, kterýmiž vládne, nemůže býti mým učedníkem.“ Ačkoli na něm také se někteří horšili, že hříšníky přijímal a s nimi i jedl (L 15.a, 5.f; Mt 9.b; Mk 2.c). Avšak on předce k sobě lidí zlým svědomím obtížených volal, pravě: „Pod’tež ke mně, vezměte⁴ jho mé na sebe.⁵ Jho mé zajisté jesti’ rozkošné a břímě mé lehké.“ (Mt 11.d) A v žalmu druhém *contrarium depingitur*.⁶

A 117v

A aby se snadně pochopiti mohlo, co Pán míní | tím jhem, jinde to vysvětluje řka: „Kdož věří a pokřtí se, spasen bude.“ A⁷ Mt 16: „Chce-li kdo za mnou přijíti zapřiž sebe sám a vezmi kříž svůj a následujž mne.“ A⁸ poroučeje svým učedníkům toho jha na lidi vkládání⁹ řekl: „Učte | vsecky národy, křtíce je ve jméno¹⁰ Otce etc.,¹¹ učíce je zachovávatí vsecko, což sem koli přikázal vám.“ (Mt 28)

B 15r

C 188v

K vši pak církvi o svých služebnících pověděl: „Kdož vás slyší, mne slyší“ (L 10). A nechtě aby se to nějak choulostivě dělalo, řekl: „Každý kdož by koli vyznal mne před lidmi, i Syn člověka vyzná jej před anděli“ etc. (L 12). „A kdož by se koli za mne styděl a za

---

¹ věku] v *add.* BC

² rozsvítiti] osvítiti BC

³ pověditi] pověděti BC

⁴ vezměte] vezmi C

⁵ sebe] se C

⁶ A v žalmu druhém *contrarium depingitur*] Žalm 2.d odporné vymalovává B; Žalm 2.a odporné vymalovává C

⁷ A] *om.* BC

⁸ A] On C

⁹ lidi vkládání] lidí vzkládání BC

¹⁰ jméno] jménu C

¹¹ etc.] *om.* A

má slova v tomto pokolení cizoložném, i Syn člověka stydět se bude za něj etc. (Mk 8.d).¹

B 15v Protož i Nikodém a Jozef toliko se do času styděli², ale potom to hojně nahra|dili.

A 118r Odjítí pak to³ i ty své učedníky a náměstky etc. utěšeným podobenstvím Pán vymaloval, připodobniv učedníky⁴ šafářům a vrátným etc. (Mk 13.d). | Item i jiného příkladu⁵ užívali proroci svatí jako Ozee 2: „Zasnoubím tě sobě na věčnost, zasnoubím tě sobě v spravedlnosti a v⁶ soudu, v milosrdenství a v slitování a zasnoubím tě sobě u víře a zviš, žeť sem já Bůh.“ A svatý Pavel (2K 11): „Zasnoubilť sem zajisté vás čistou pannu jednomu muži Kristu“ etc.

Příkladové starých svatých⁷

C 189r S Noelem, potom s Abrahamem, jakou Bůh smlouvu činil⁸ a kolikrát | ji opětoval s Abrahamem, to osvědčuje Genesis.⁹

B 16r A co praví svatý David v Žalmu 118. heth: „Řekl sem ostříha|ti zákona tvého.“¹⁰ „Zapřísáhl¹¹ sem a uložil sem ostříhati soudů spravedlnosti tvé.“¹² „*Credidi propterea locutus sum*“ (Ž 116.a).¹³ *Idem interpretatur Apostolus*¹⁴ (2K 4) o staré smlouvě (jenž jest odříkání a přiřkání a na to svědectví Boží etc.), viz Dt 29, Ex 19.

Těž i opětování té staré smlouvy¹⁵ pokládá se o tom, jak Mojžíš obnovoval smlouvu Boží s lidem izrahelským řka¹⁶ v Pátých knihách Mojžíšových v kap. 29.b:¹⁷ „Vy dnes stojíte všickni před Pánem Bohem vaším etc., abyste chodili v smlouvě Pána Boha vašeho a v přísaze (neb právě přísežném), to jest v smlouvě, v kterouž dnes Pán Bůh tvůj všel | s tebou.“¹⁸

A 118v

¹ etc. (Mk 8.d)] etc. Mat 8 B; om. C

² styděli] kryli C

³ to] maje C

⁴ připodobniv učedníky] přivodniv je C

⁵ i jiného příkladu] jiného příkladu B; jiných příkladův C

⁶ v] om. C

⁷ svatých] om. C

⁸ činil] učinil B; 1 Moj add. C

⁹ Genesis] 1 Mojžíšova B

¹⁰ tvého] Ž 119,57; Nunc iuravi et statui custodire iudicia iustitiae tuae add. A

¹¹ Zapřísáhl] Nyní přísáhl BC

¹² Ž 119,106.

¹³ Credidi ... sum] Uvěřil jsem, a protož i mluvil sem BC

¹⁴ Idem ... Apostolus] A totéž vykládá Apoštol BC

¹⁵ smlouvy] Deuteronomii 29 add. A; 5 Moj. 29 add. C

¹⁶ řka] Vos statis hodie cuncti coram Domino Deo vestro etc. ut transeatis in federe Domini Dei tui et in iureiurando, quod hodie Dominus Deus tuus percutit tecum. add. A

¹⁷ 29.b] 39.b A

¹⁸ tebou] Josue 24.d: Optio vobis datur. Eligite hodie, quod placet, cui servire potissimum debeatis etc. Respon. Serviemus Domino, quia ipse est Deus noster. add. A

B 16v Jozue¹ 24.d: „Dává se vám na vůli vyvolte sobě dnes, co chcete, komu máte sloužiti“
etc. Odpověděl lid: „Pánu sloužiti budeme, nebo on jest Bůh náš.“² Item lid řekl k | Jozue:
„Pánu Bohu našemu budeme sloužiti a budemeť poslušni přikázání jeho.“ „I učinil Jozue
v ten den smlouvou s lidem a předložil jim přikázání“ etc. a vzal kámen.

C 189v Item za krále Azy 2Pa 15:³ „V celém srdci svém přísáhli, a ve vsí vůli | své hledali
Pána Boha svého, i našli.“

Item král Joziáš (2Pa 34.g)⁴ učinil smlouvu před Pánem Bohem, aby následoval
jeho a aby ostříhal přikázání jeho etc. I zavázal také k tomu přísahou všechny, kteříž
nalezeni byli v Jeruzalémě etc. Měl je k tomu, aby sloužili Pánu Bohu.

A 119r Item 2Kr 24.⁵ | Ezd 10.a: Řekli k Ezdrášovi: „Učiňme smlouvu s Pánem Bohem
naším“ etc. I přísahali etc.⁶ 2Ezd 10.b:⁷ „Všickni, kteříž měli rozum a dorostli by-li slibující
B 17r | za bratří své starší jejich a kteříž přicházeli, aby sliby činili a přísahali Pánu, že budou
choditi v zákoně jeho.“

Proroctví o nové smlouvě

Iz 44: „Vyleji ducha mého na símě tvé etc. a budouť růsti. Tento dí: Já sem Páně, a onen
k Jákobovi přiznávati se bude a jiný svou vlastní rukou se zapíše Pánu.“ Iz 59.d:⁸ „Přijde
k Sionu vykupitel etc. Ta pak smlouva má, kterouž já učiním s ním, praví Hospodin, duch
můj, kterýž jest nad tebou a slova má etc.“ Jr 31.f starou smlouvu odjímá, o budoucí
prorokuje.⁹ Iz | 19.d: „V ten den sliby činiti budou Hospo|dinu a budou je plniti.“¹⁰ Oz 2:
„Zasnoubím tě sobě navěky a zasnoubím tě v spravedlnosti a¹¹ soudu a¹² v milosrdenství
a v slitování a zasnoubím tě sobě u víře a poznáš, že já Pán.“¹³

B 17v;
A 119v

---

¹ Jozue] Josue A

² náš] Item: Dixit populus ad Iosue Domino Deo nostro serviemus et obedientes erimus praeceptis eius. Percussit igitur Iosue in die illo foedus et proposuit populo praecepta etc. et tulit lapidem. *add. A*

³ 15] In omni corde suo iuraverunt et in tota voluntate quaesierunt eum et invenerunt. *add. A*

⁴ 34.g] Percussit foedus coram Domino, ut ambularet post eum et custodiret praecepta etc. adiuravit quoque super hoc omnes, qui repperiti fuerant in Hierusalem. Et fecit eos servire Domino. Item král Joziáš *add. A*

⁵ 24] 1Ezd 10: Dixerunt Esdrae percutiamus foedus cum | Domino Deo nostro etc. Et iuraverunt etc. *add. A*

⁶ etc.] 2. Esdrae 10.b: Omnes, qui poterant sapere spondentes pro fratribus suis, optimates eorum, et qui veniebant ad pollicendum et iurandum, ut ambularent in lege Domini etc. *add. A*

⁷ Neh 10,29.

⁸ 59.d] Veniet ad Sion redemptor etc. Hoc autem pactum meum, quod ego pangam cum eis dixit Jehova, spiritus meus, qui est super te, et verba mea etc. *add. A*

⁹ prorokuje.] Iz 19.d: In die illa vovebuntque votum Iehovae et reddent. *add. A*

¹⁰ plniti.] Oz 2: Sponsabo te mihi in sempiternum et sponsabo te mihi in iustitia et iudicio et in misericordia et in miserationibus et sponsabo te mihi in fide et scies, quia ego Dominus. *add. A*

¹¹ a] v *add. B*

¹² a] *om. BC*

¹³ a v milosrdenství ... Pán] *om. C*

O druhé příčině, jenž jest příklad církve apoštolské

C 190r | Svatý Pavel o tom světle vysvědčil k Tt 2: „Zjevila se jest zajisté milost Boží spasitelná všem lidem, vyučující nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí střízlivě, spravedlivě a pobožně živi byli na tom světě etc.“ A touž věc jiným způsobem předkládaje dí k Ga 3: „Kteřížkoli v Krista pokřtěni jste, Krista ste¹ oblékli.“ A Ko 2.b: „Pohřbeni jsouce s ním ve křtu, spolu s ním ve křtu vstali ste.“ Item k Ř 10.b: „Srdcem se věří k spravedlnosti, ale ústy vyznání děje se k spasení. Protož vyznáš-li ústy svými etc.“ V Sk 8.e: „Uslyševše pak v Jeruzalémě apoštolé,² že by Samaria³ přijala slovo Boží, poslali k nim Petra a Jana, kteříž přišedše k nim, modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého etc. I vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha svatého.“ Ibidem⁴ svatý Filip řekl: „Uvěříš-li, slušit' etc.“ Sk 2.f kázání Petrovu mnozí uvěřivše, hned se ho ptali: „Což máme činiti, muži bratří?“ Odpověď:⁵

- „Pokání čiňte.“
- „Pokřti se jeden každý.“
- „Oddělte se etc.“

B 18v Item 16.f ten strážný žaláře: „Co mám činiti, páni,⁶ abych spasen byl?“ Ano i svatý | Pavel při obrácení: „Pane, co chceš, abych činil?“ (Sk 9) Tak se ptali svatého Jana Křtitele zástupové, celní, žoldnéři etc. (Lk 3.b)

C 190v | Příklad prvotní církve, kteráž byla po svatých apoštolích⁷

Plinius Druhý v⁸ knize epištol svých⁹ desáté k Traianovi císaři mezi jinými věcmi toto píše: „Summa viny anebo bludu křesťanského tato jest, že mají obyčej v jistý den v svítání se scházeti a písničku Kristu Pánu jako Bohu spolu sezpívati a přísahou se vespolek

---

¹ Krista ste] v Krista ste se BC

² apoštolé] om. BC

³ Samaria] Samaří BC

⁴ Ibidem] A BC

⁵ Odpověď] Odpověděli BC

⁶ páni] pane BC

⁷ apoštolích] Plinius Secundus lib. Epistolarum suarum 10 ad Traianum imperatorem inter caetera haec scribit: Summa culpa vel erroris Christianorum, quod essent soliti stato die ante lucem convenire, carmenque Christo quasi Deo dicere secum invicem, seque sacramento non in scaelus aliquod obstringere, sed ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerint, ne fidem fallerent etc. *add. A*

⁸ Druhý v] v druhé BC

⁹ svých] v kap. *add. C*

B 19r zavázati, ne k nějaké nešlechetnosti, ale aby se nedopouštěli krádežů,¹ | lotrovství,²
A 120v cizoložství a žád|ného aby neoklamávali.“

O tom píše³ **Cyprián** svatý na *symbolum*, pag.⁴ 358, řka:⁵ „Tuť se starodávní obyčej zachovává při těch, kteříž milost křtu svatého přijíti (to jest pokřtěni býti) mají, zjevně (totiž, aby všickni věrní slyšeli) říkati ‚Věřím v Boha‘ etc. a což víc k tomu přidáno⁶ bývá etc. Na jiných místech, pokudž se rozuměti může, pro nejedny kacíře některé věci více přidány sou, skrže něž by smysl nového učení odmezen byl.“ Cyprián v 1. knize kapitole 5:7 „Odřekli sme se světa, když sme pokřtěni.“⁸ O témž⁹ Cyprián v knize o křtěni kacířův mnoho píše o vzkládání rukou.¹⁰

B 19v **Tertulián**¹¹ v knize o koruně rytíř|ské na listu 460 dí: „I tu když k vodě
C 191r; A 121r při|stupujeme, i prvé v sboru byvše v poslušenství služebníka Kristova, osvěd|čujeme, že sme se odřekli d'ábla, nástrojů i andělů jeho.“¹² Tentýž¹³ v knize o pokání na listu 486: „Obmytí, to jest zpečetění (aneb utvrzení) víry.“¹⁴

Svatý Ambrož v 3. knize o svátostech a též v 1. knize v kapitole 1 i 2: „Ti, kteříž tázáni bývají, odpovídají, že se odříkají d'ábla a skutků světa a líbosti jeho i rozkoši jeho.“¹⁵ A z knih Ephronových o pokání¹⁶ 5: „Zjevné jest, že ti, kteříž měli křtěni býti, víru svou

---

¹ krádežů] krádežův B; krádeže C

² lotrovství] i *add. BC*

³ O tom píše] *om. B*; Tak o tom píše C

⁴ pag.] v listu BC

⁵ řka] Mos ibi servatur antiquus apud eos, qui gratiam baptismi suscepturi sunt publico et fidelium populo audiente symbolum reddere et utique adiectiones etc. In caeteris locis quantum intelligi datum propter nonnullos haereticos addita quaedam videtur per quae novellae doctrinae sensus videatur excludi. *add. A*

⁶ ví k tomu přidáno] více přidaného k tomu C

⁷ Cyprián ... 5] Cyprianus lib. 1. ep. 5 A; Tertulián v 1. knize v 5. kap. C; A seculo renunciavimus cum baptisati sumus. *add. A*

⁸ pokřtěni] Idem Cyp. in lib. de haereticis baptisandis de impositione manuum multa scribit. *add. A*

⁹ témž] čemž B

¹⁰ Cyprián v 1. knize ... rukou] Tertulianus in lib. de corona militis pagin. 460: Aquam adituri ibidem sed et aliquanto prius in ecclesia, sub antistitis manu, contestamur nos renuntiare diabolo et pompae et angelis eius. *add. A*

¹¹ Tertulián] Tentejž C

¹² jeho] Item in lib. de paenitentia pag. 486: Lavacrum illud obsignatio est fidei. *add. A*

¹³ Tentýž] Též v týž B; Též C

¹⁴ víry] Ambrosius lib. 3 de Sacramentis cap. 2. Idem lib. 1. cap. 1. et 2: Interrogati responderunt renunciare se diabolo et operibus eius, mundo et luxuriae eius ac voluptatibus. *add. A*

¹⁵ jeho] Et ex Ephrem. lib. de paenitentia cap. 5: Apparet baptisandos suam fidem coram multis testibus professos esse ac sic dixisse abrenuncio tibi sathan et omnibus operibus tuis. *add. A*

¹⁶ pokání] z kap. *add. C*

před mnohými svědky vyznali a potom tak říkali: Odříkám se tebe, satane, i všech skutků tvých.“¹ Což i Bazylus připomíná v knize | o Duchu svatém.²

B 20r

A 121v | **Svatý Augustin** v 10. dílu na listu 852³ k svědkům křtu anebo k⁴ kmostrům dí: „Netoliko příklady, ale také i slovy k každému skutku dobrému napomínati je máte. Zvláště pak ty, kteříž syny aneb dcery z pobožné lásky chtějí dáti křtíti, aby⁵ přede křtem, i když by pokřtěni byli, k čistotě, ku pokoře, k středmosti⁶ a pokoji jich napomínati a tomu vyučovati nepřestávali a znali se⁷ rukojmě býti za ně. Nebo za ně to odpovídají, že se odříkají d'ábla, nástrojův i skutků jeho. A protož tak dobře ti, kteříž dávají | křtíti (totiž otcové) jako synové smlouvu, kterouž s Kristem při křtu činí, plniti mají, aby nikdy toho, což by bylo, z d'áblových | nástrojův neb světa tohoto hříšných líbostí nežádali.“

C 191v

B 20v

A 122r

*Idem tomo 4. in lib. de fide et operibus*⁸ široce píše o tom, jací ti býti mají, kteříž k služebnosti křtu svatého mají býti připouštíni.⁹ | Item v knize o vyučování katechismu hloupějších mnoho o tom píše, jakým způsobem víra jejich zkušována a formována býti má. *Item Epistola 105 et 107 meminit renuncciationes.*¹⁰ A jinde týž Augustin svatý píše o onom znamenitém orátoru římském Viktorínovi, kterak víru přede vším sborem Božím ochotně vyznal.¹¹

Eusebius v 7. knize kap. 8: „Spravedlivě se hněváme na Novaciána, neb jakož jiné věci tak také i sva|tý křest zhaněl a víru i vyznání jí,¹² což přede křtem bývá, vyvrátil.“¹³

B 21r

¹ tvých] Quod et Basilius commemorat lib. de Spiritu S. cap. 11. *add. A*

² svatém] Augustinus tomo 10. pag. 852 baptisimi testes seu compadres alloquitur: Non solum exemplis, sed etiam verbis eos ad omne opus bonum admonere debetis, praecipue tamen qui filios aut filias excipere religioso amore desiderant et anteaquam | baptisentur et posteaquam baptisati fuerint, de castitate, de humilitate, de sobrietate vel pace eos admonere vel docere non desinant et agnoscant se fideiusseris esse ipsorum. Pro ipsis enim respondent, quod abrenunciant diabolo, pompis et operibus eius, et ideo tam illi, qui excipiunt, tam patres, quam filii pactum, quod cum Christo in baptisimi sacramento conscribunt, custodire contendunt, nec umquam aliquid de diaboli pompis vel mundi istius luxuriosis oblectationibus concupiscant *add. A*

³ dílu na listu 852] dílu A; na listu 852 B

⁴ k] *om. BC*

⁵ aby] i *add. BC*

⁶ středmosti] střídmosti BC

⁷ se] že BC

⁸ Idem ... operibus] Též týž v 4. díle v knize o víře a skutcích B; Ten teěž v díle 4., knize o víře a skutcích C

⁹ připouštíni] připouštění BC; Idem in lib. De catechisandis rudibus multis disserit qua | ratione fides eorum sit exploranda, formanda etc. *add. A*

¹⁰ Item ... renuncciationes.] Item v Epištole 105 a 107 zmínku činí o odřikání. BC

¹¹ vyznal] Eusebius lib. 7. cap. 8: Novatiano merito succensemus, quia propter alia sacrum quoque lavacrum reprobavit fidem ac confessionem, quae ante baptismum fuerunt, subvertit. *add. A*

¹² vyznání jí] vyznávají C

¹³ vyvrátil] Et 9. cap.: Vir quidam existimatione fidelis, antiquus et antequam ego ordinarer, opinor autem et ante B. Heraclam ecclesiastici caetus particeps, dum nuper quidam baptizarentur, praesens, auditus,

A v 9. kapitole: „Muž nějaký tak, jakž se zdálo věrný, starý a prvé nežli sem já řízen¹ byl a mám za to, že ještě před | svatým Heraklem již jedním oudem v církvi byl, když onehdy někteří pokřtěni byli, přítomen | jsa, slyše² dotazování i odpovědi, přistoupil ke mně s pláčem a s naříkáním. A padna před³ nohy mé, vyznával i přísahal, že křest ten, kterýmž on pokřtěn jest od kacírů, není pravý křest, aniž jakého měl podobenství k tomuto našemu křtu.“⁴

V knize 7. **Sokrates**⁵ kap. 30: „Přišli někteří a žádali křesťanský křest přijíti. On pak 7 dní rozkázav se jim postiti a víře vyučiti, osmý den je pokřtil a propustil.“

B 21v | **Illiricus** v veliké kronice církevní magdeburské připomíná, jaký způsob v církvi byl za toho prvního věku, takto píše o odříkání centuria 1, lib. II, cap. 6 *de ritu circa baptismum*:⁶ „O odříkání, jímž se ti, jenž křtěni býti měli, odříkávali hříchův, světa, d'ábla i jeho skutkův, a o činění smlouvy s Bohem Otcem, Synem i Duchem svatým, že jej za Boha mají a v něj věří a jeho slovu že poddáni budou, o tom ačkoli zjevně zmínka se nečiní, však samo vyznání, kteréž ti, jenž křtěni býti chtěli, činiti musili.⁷ A ovotce křtu to v sobě obsahuje a zdá se, že podle toho v epištole 3⁸ křest nazývá dotázáním anebo uptáním se⁹ dobrého svědomí.“ A mohlt' jest | Illiricus připomenou| ti i to, což svatý | Pavel píše k Titovi 2: „Abychom odřeknouce se vši bezbožnosti“ etc.

A 123r;
B 22r;
C 192v

Třetí příčina schválení toho od mužův osvícených

Erasmus v předmluvě na Paraphrasis dí:¹⁰ „Aby dívky pokřtěné, když let rozumných dojdou, chodívaly na taková kázání, v nichž by se jim světle předkládalo, co by v sobě

---

interrogatis ac responsis, ad me accessit flens ac lamentans et ante pedes meos provolutus confitebatur et iurabat baptismum, quo baptisatus erat ab haereticis, non esse verum baptismum neque cum hoc nostro habere ullam communionem etc. *add. A*

¹ řízen] zřízen *BC*

² slyše] slyšel *B*

³ před] pod *BC*

⁴ křtu] Lib. 7. Socratis cap. 30: Veniunt quidam ac christianum baptismum petunt. Ille vero iusos 8 dies ieiunare et in fide institutos, octava die baptisat ac dimittit. *add. A*

⁵ Sokrates] Sokratesově *BC*

⁶ o odříkání ... baptismum] v centurii I knize II kapitole 6 o řádích při křtu *BC*

⁷ musili] museli *C*

⁸ 1Pt 3,21

⁹ O odříkání ... uptáním se] De renunciaatione, qua baptisandi renunciarint peccato, mundo et diabolo, eiusque operibus et pacto faciendo cum Deo patre, filio et spiritu sancto, quod eum Deum agnoscere et in eum credere eiusque verbo parere velint expresse quidem mentio non fit, sed tamen ipsa confessio, quam baptisandos oportuit edere et effectus baptismi talia complectuntur et videtur eo respexisse cum 1. Epist. 3 baptismum appellat επρωτημα εις θεον συνειδη[σ]εως αγαθης, to jest dotázání se nebo uptání *A*

¹⁰ Paraphrasis dí] Paraphrasis radí *B*; Paraphrasin radí *C*; Ut pueri baptisati, cum iam ad pubertatem pervenerint, iubebantur huiusmodi concionibus adesse, in quibus illis dilucide declaretur, quid in se

zdržoval křest. A tu ať sou dotazováni, přijímají-li to a chtějí-li tomu dosti činiti, což kmotrové za ně na křtu slibovali. Odpovědí-li,¹ že to chtějí zdržeti,² tedy³ ať jest obnoveno to vyznání přede všemi shromážděnými jim rovnými. A to ať se děje s ceremoniemi⁴ vážnými,⁵ k tomu případnými,⁶ čistými, opravdovými a slavnými, kteréž by vlastně slušely na tak⁷ vysoké povolání, nad kteréž nic důstojnějšího⁸ býti nemůže.“

A níže:⁹ „Ó, kterak by to byla slavná věc na to se podívati a slyšeti hlas tolik mládenců Pánu Jezukristu se oddávajících neb obětujících, tolik mládenců jemu se přísahou zavazujících a tohoto světa se odříkajících.¹⁰ To pak chtěl bych, aby se zjevně přede všemi dělalo,¹¹ a bylot' by to i mnohem vážněji, kdyby se to skrze samy biskupy a ne skrze obecné kněží (aneb faráře, totiž správce) dalo.¹² To kdyby se tak dalo, jakož by sic mělo se díti, jistě, neboť se mýlím¹³ | a neboť bychom měli drobet¹⁴ opravdovější křesťany, nežli máme.“

Item týž Erasmus in *Annotationibus in 5. Ephesiorum*:¹⁵ „Staří svátost nazývali přísahou anebo pobožné se zavazování (totiž Bohu).“ Ty řeči Erasmovy,¹⁶ kdo by pilně soudil a povědom byl | toho, což slove u nás přijímání k dobrému svědomí, mohl by se příliš velmi diviti a snad mysliti, že Erasmus ne soud svůj a smysl, ale historii toho, co se u bratří při přijímání děje, tu rétoricky vypisuje.

Pročež i doktor **Martin**¹⁷ **Luter** dostatečnou o těch všech věcech zprávu máje od našich k němu vyslaných, ano i vypsané to měv v apologii naší to vše schválil a o bra|třích

---

contineat professio baptismi. Interrogentur, ratum ne habeant, quod susceptores illorum nomine polliciti sunt in baptismo. Si respondeant se ratum habere, tum publice renouentur ea professio simul congregatis aequalibus, idque ceremoniis gravibus, aptis, cassis, seriis ac magnificis, quaequae deceant eam professionem, quanulla potest esse sanctorum etc. *add. A*

¹ Odpovědí-li] Odpovědí *BC*

² zdržeti] držeti *B*; činiti *C*

³ tedy] tehdy *B*

⁴ ceremoniemi] ceremoniemi *B*

⁵ A to ... vážnými] *om. C*

⁶ přidanými] přidanými *A*

⁷ tak] veliké a *add. C*

⁸ důstojnějšího] není a *add. BC*

⁹ níže] Quam vero magnificum esset hoc spectaculum audire, vocem tot iuvenum sese Iesu Christo dedicantium, tot iuvenum in illius verba iurantium abrenunciantium huic mundo *add. A*

¹⁰ A níže ... odříkajících] *om. C*; a tohoto světa se odříkajících] *om. B*

¹¹ dělalo] a to ať se děje s ceremoniemi vážnými *add. C*

¹² dalo] Haec si fierent quaenam modum oporteret, aut ego fallor aut haberemus aliquanto sinceriores christianos, quam habemus. *add. A*

¹³ mýlím] mejlím *BC*

¹⁴ drobet] dobré a *BC*

¹⁵ in *Annotationibus in 5. Ephesiorum*] na epištolu Efez. 5 *B*; na epištolu k Efezským 5 *C*; Veteres inquit sacramentum appellabant iusiurandum aut religiosam obligationem. *add. A*

¹⁶ Erasmovy] Erazímovy *B*; Erazmovy *A*

¹⁷ Martin] Martinus *C*

dobré svědectví vydal¹ v předmluvě na confessi naši. Item *tomo*² 12. a v své translaci³ zákona nového viz, jak to místo 1Pt 3.d dotázání dobrého svědomí vysvětlil.⁴

C 193v
A 124v
B 24r
Jan Kalvín na 28. kapitole svatého Matouše takto dí: „Kristus káže ty křtíti, kteříž se hlásají k evangelium a vyznávají se býti učedníci jeho, aby jim byl křest jistým znamením zčástky života věčného před Bo|hem a zčástky před lidmi zevnitřním znamením víry. Ale jakož nám Bůh milost svou touto pečetí ujišťuje, tak také zase, kteříž se koli křtí, jemu svou dob|rou víru zavazují tak, jako by se jemu⁵ svou rukou zapisovali.“⁶

Item v kapitole 20:⁷ „Víme,⁸ že skrze | křest věrní se posvěcují Pánu k zapírání sebe samých, k křižování starého člověka, potom i k trpělivému snášení kříže.“ *Huc pertinet sectio* 13, lib. 4, *Institutio*,⁹ cap. 15, též *sectio* 19.¹⁰

Philippus Melancton *in Locis suis de baptismo*, pag.¹¹ 380:¹² „Jakož pak nám slova Páně předkládají zaslíbení a potěšení, tak naproti tomu žádají víry a tohoto zavazování se. O takové společné smlouvě praví 1Pt 3: ‚Křest, kterýž¹³ není tělesné špíny smytí, ale dotázání se dobrého svědomí k Bohu skrze vzkříšení Krista Pána.‘ A tuť míní svatý Petr společné se sobě zavazování a společnou smlouvu.“

B 24v
C 194r
A 125r
A te|ž | Philippus¹⁴ (což viz *in tertio tomo Declamationum eius oratione de Osiandro*)¹⁵ velmi utěšeně o závazcích vypisuje, zprávu dává a to vysvětluje, jak a k čemu kole|ž¹⁶ witemberská ty, kterýmž titul mistrovský dává, zavazuje, totiž aby jakož | poznali a přijali učení Kristovo čisté, tak jeho se přidrželi, item | *symbola Nicaenum, Athanasii*

---

¹ vydal] vydával BC

² tomo] v dílu BC

³ své translaci] svém výkladu BC

⁴ vysvětlil] Calvinus in Math. 28, versu 19: Baptisari iubet Christus qui nomen evangelio dederint, seque professi fuerint discipulos partim, ut illis baptismus vitae aeternae sit ressera coram Deo, partim apud homines extremum fidei signum. Sed quaemadmodum gratiam suam Deus hoc sigillo nobis confirmat, ita quaecunque se ad baptismum offerunt vicissim quasi data singrapha obstringunt suam fidem. *add. A*

⁵ jemu] vlastní *add. BC*

⁶ zapisovali] Item cap. 20 versu 22: Scimus baptismo ad sui abnegationem ad veterem hominem crucifigendum, denique ad crucis tolerantiam iniciari fideles. *add. A; etc. add. B*

⁷ v kapitole 20] *om. B; kapitola 20 C*

⁸ Víme] Vím B

⁹ Huc ... Institutio] Sem přináleží i rozdíl 14. knihy čtvrtý v Institucích BC

¹⁰ cap. 15 ... 19] kapi. 15, též rozdíl 19 B; cap. 15, též rozdíl 10 C

¹¹ Philippus Melancton in locis suis de baptismo, pag.] Filip Melancton v knize artikulův náboženství o křtu na listu B; Philip Melancton v knize artikulův náboženství o křtu na listu C

¹² 380] Ut autem verba nobis proponunt promissionem et consolationem ita vicissim postulant fidem et hanc obligationem. De hoc mutuo foedere dicitur 1. Pet. 3: Baptisma quod non est sordium corporis depositio, sed stipulatio bonae conscientiae erga Deum per resurrectionem Christi. Intelligit enim multam obligationem et mutuuum foedus. *add. A*

¹³ kterýž] že BC

¹⁴ Philippus] Filip B; Philip C

¹⁵ in tertio ... Osiandro] v 3. rozdíle jeho declamací proti Oziandrovi BC

¹⁶ kole|ž] kolej BC

etc.,¹ item confesí augšpurskou,² item držení společnosti s staršími sboru witemberských etc. A v tom aby trvali do smrti. Schvaluje pak tu věc Filip nemálo mluvě proti Oziandrovi, kterýž posměšně a utrhavě byl psal o těch závazcích a přísahách witemberských. Praví
B 25r Filip, že jest bylo zřízeno od do|brých a svatých mužů,³ doktora Martina Lutera,⁴ Pomerána a jiných. A to z velikých a hodných příčin a že se toho dobře užívalo po mnohá léta i ještě užívá.

K tomu připomíná tu Filip i Jozue, kterak jest on lid zavazoval. Připomíná i Xenofonta, kterýž o tom napsal, jak měšťané při svém za měšťany přijímání bývají zavazováni. Sudiž pak, kdožkoli za křesťana držán býti chceš, čím jest větší věc účastníkem Krista Pána býti (to jest pravým křesťanem) nežli buď mistrem witemberským, anebo v některém velikém⁵ městě měšťánem.⁶

Georgius Maior na kapitulu 6 k Římanům dí:⁷ „Užíval jest svatý Pavel
B 25v | podobenství světských o službě a boji, kteroužto ještě praví⁸ býti nedostatečnou. Proto
A 125v aby ukázal mnohem přísnější a stálejší před Bohem⁹ záva|zek býti a takové slibování nežli
C 194v všickni sli|bové lidští a jakákoli zavazování se jedněch druhým býti mohou, byť pak byla jakákoli veliká a s nejvyššími¹⁰ přísahami, jako sou služebníků a vojáků zavazování nebo přísahání etc.“

Hemingius o křtu:¹¹ „Což se dorostlých¹² a rozumu došlých dotýče, od těchto se vyznání víry žádá, bez kteréžto ani zevnitřní znamení, ani slovo není platné.“ Item:
B 26r „Jedna¹³ víra naše utvrzena býti má v toho jednoho Boha, v jehožto jménu pro|to posvěceni býváme, abychom ho pravým pokáním, věrou a vyznáním ctili, odřeknouce se vší nespravedlnosti a nepravosti.“

---

¹ Symbola Nicaenum, Athanasii] Symbolum nicenské, Athanaziovo BC

² augšpurskou] aušpurskou BC

³ mužů] od *add. B*

⁴ Lutera] Luthera BC

⁵ velikém] *om. C*

⁶ měšťánem] měšťanem BC

⁷ na kapitulu 6. k Římanům dí] in cap. 6. ad Romanos: Usus est Paulus similitudinibus politicis servitutis et militiae, quos tamen fatetur rudiores esse, eo ipso ut ostendat multo severius ac firmius coram Deo vinculum esse hanc stipulationem, quam omnis obligatio humana esse possit, etiam si fiat severissime et sacramentis arctissimis, qualis est sevorum et militum obligatio. A

⁸ praví] se *add. C*

⁹ před Bohem] *om. C*

¹⁰ nejvyššími] najvyššími BC

¹¹ o křtu] de baptismo: Quantum ad adultos et rationis compotes attinet, fidei baptismi professio requiritur, sine qua nec simbolum externum, nec verbum efficax est. A

¹² dorostlých] rozumných BC

¹³ Jedna] Jednou BC

Item v Postilli v kázání *De caena Domini*¹ před pašiji na listu 270:² „Jakož Syn Boží s námi smlouvu činí a v ní nás dobrotivě přijímá, tak³ my také⁴ zase s ním smlouvu⁵ činíme, abychom tak prokázali, že jemu věříme,⁶ a dobrodiní jeho vděčně přijímáme, a to abychom opravdově činili etc.“⁷

A 126r **Sarcerius:**⁸ | „Ovotce křtu jest vyznávati a osvědčiti⁹ to, že sme křesťané a přísežní Kristu Pánu, a tak křest jest znamením¹⁰ přiznání se k Kristu. Item blud jest utvrzovati to, že by kmotrové se k tomu nezavazovali, aby potom dítky, když by dorostly, k pravé | pobožnosti vésti¹¹ povinni byli. Přivodí o tom i Augustýna.“¹²

B 28v **Volfgangus Musculus** *in suis Locis de administratione baptismi in quaestione [...]*¹³
C 195r *Quibus baptismus dari non debet:*¹⁴ „Dotud svatý Pavel křtu nemohl dojíti, ani jeho chápati, dokudž skrze nevěru kázání milosti¹⁵ v | Kristu Pánu stále odporoval. Z té příčiny apoštolé pokání a víry v Krista¹⁶ vyznávání vyučovali sou rozumu¹⁷ došlé prvé, nežli je křtili.“

*Item de usu baptismatis:*¹⁸ „Ti, jenž pokřtěni sou, mají nejprve věřiti tak, jakž sluší na pokřtěné, tak, aby víra jejich podlé toho, jakž křest ukazuje, byla, v Otce, Syna i Ducha svatého, jednoho a pravého Boha, v něhož pokřtěni býváme.“

¹ v Postilli v kázání *De caena Domini*] v Postilli o večeři Páně B; O večeři Páně C

² na listu 270] folio 270: *Ut filius Dei nobiscum foedus facit, quod nos clementer recipit, ita nos vicissim cum illo foedus facimus, quod si credamus et beneficia eius grati accipiamus, quo dut vere faciamus etc. A*

³ tak] takli C

⁴ také] *om. C*

⁵ s ním smlouvu] smlouvu s ním B

⁶ abychom tak prokázali, že jemu věříme] *om. BC*

⁷ vděčně ... etc.] vděčni jsme a přijímáme opravdově, činili etc. B; vděční sme a přijímáme-li je čini nic C

⁸ Sarcerius] *Baptismi effectus est testari nos esse Christianos et coniuratos Christo et sic baptismus est signum confessionis. Item in contrariis. Adserere fide iussore non obligare, ut postea pueros ubi adoleverint, ad veram pietatem instituant, depromit solutionem ex Augustino. add. A*

⁹ osvědčiti] svědčiti BC

¹⁰ znamením] znamením C

¹¹ vésti] *om. BC*

¹² Přivodí Augustýna] přivodě o tom i Augustýna B; O tom i Augustin C

¹³ ...] incert.

¹⁴ in suis ... debet] *om. BC*; *Iam diu Paulus baptismi particeps et capax esse non poterat, quamdiu per incredulitatem praedicationi gratiae resistebat. Hac de causa Apostoli paenitentiam et fidei in Christum confessionem requirebant ab adultis prius, quam eos baptisarent. add. A*

¹⁵ milosti] Boží *add. B*

¹⁶ Krista] Kristu Pánu B; Pána *add. C*

¹⁷ sou rozumu] *om. BC*

¹⁸ de usu baptismatis] *om. BC*; *A baptisatis requiritur primum fides, quae baptismati respondeat, ut fides illorum secundum baptismum sit in patrem, filium et spiritum sanctum, unum ac verum Deum, in quem baptisamur. add. A*

A 126v;
B 27r

A níže:¹ | „Když pak odpovíme, že ten, jenž | pokřtěn jest, víru míti² má, kteráž by se srovnávala³ se křtem, nemíníme o historické toliko víře, ale o té, kterouž Pána Boha, v něhož věříme,⁴ vzýváme, jemu se modlíme, jeho ctíme, a kterouž také svatý křest, totiž obmytí od hříchův, nás sobě znamenání, ospravedlnění etc. dané sobě býti věříme.⁵ Potom pak pokřtění mají v novotě života a v svatosti choditi, nebo to chce míti křest, a na toť se vztahuje to povědění apoštolovo k Římanům 6.⁶ A protož to dvě jest nejvíce povinné pokřtěným. Jedno, aby sami sebe zapírali a tělo hřícha mrtvili tak, aby žádostem jeho a hříchem již více živi nebyli etc. | Druhé jest, aby v novotě života chodili.“

B 27v

A 127r

| A níže:⁷ „Dále pak aby ta novota života, kteráž jest potřebná pokřtěným ne podlé rozumu a vůle lidské byla ustavována. Z té příčiny přidáno jest od Krista Pána to přikázání, aby pokřtěné učili zachovávatí všecko, cožkoli on jim přikázal.“

C 195v

| **Theodorus Beza** *in confessione sua* pag. 251:⁸ „Křest v sobě zavírá zevnitřní a zjevné vyznávání křesťanského náboženství anebo učení, skrze něž my se zavazujeme Kristu Pánu.“ A níže:⁹ „Láska tomu chce, abychom přijímali a měli za věrné ty, kteřížkoli pravou ví|ru vyznávají.“

B 28r

*Item vide formam ministerii in regno Angliae*¹⁰ sepsanou a **Ioanne a Lasctio**,¹¹ tamť sou vypsány mnohé tvrdší regule nežli ty, kteréž v jednotě bratrské máme. *Vide folio*¹² 119, 167, 187. *Ego hic pauca quaedam excerpam, folio* 100:¹³ | „Dítky, když by již přišly

A 127v

---

¹ níže] Cum autem a baptisato fidei requiri dicimus, quae sit conformis baptismati, non intelligimus de hystorica tantum, sed et de ea, qua Deum, in quem credimus, invocemus, etiam adoremus et colamus, et qua gratiam quoque baptismatis, hoc est absolutionem peccatorum, obsignationem, iustificationem etc. traditam nobis esse credamus etc. *add. A*

² míti] vyznati *BC*

³ srovnávala] srovnala *B*

⁴ věříme] vyznáváme a *BC*

⁵ věříme] Deinde a baptisatis requiritur, ut novitate et sanctimonia vitae baptismati respondeant. Hinc est illud Apostoli Rom. 6 etc. *add. A*

⁶ 6] Itaque duo haec potissimum requiruntur a baptisatis. Unum ut se ipsos abnegent ac corpus peccati mortificent, ne concupiscentiis illius amplius et peccato vivant. Alterum est, ut in novitate vitae ambulent. *add. A*

⁷ níže] Praeterea ne ista vitae novitas, quae a baptismatis requiritur, pro humani cordis arbitrato instituat, adiectum est a Christo hoc mandati, ut doceantur baptisati servare omnia, quae ipse praeceperat etc. *add. A*

⁸ in Confessione sua pag. 251] v konfesí na listu 251 *BC*; Baptismus complectitur externam et sollennem christianae religionis professionem per quam videlicet obstringimus nos Iesu Christo *add. A*

⁹ níže] Charitas iubet, ut pro fidelibus agnoscamus, quotquot verae fidei confessionem edant. *add. A*

¹⁰ vide ... Angliae] viz formu služeb v království englickém *BC*

¹¹ a Ioanne a Lasctio] od Jana z Laska *BC*; tj. Jan Łaski

¹² Vide folio] na listu *BC*

¹³ Ego ... 100] Já tuto některé nemnohé položím na listu 100 *BC*; Pueri, qui annum 14. iam attigerunt et in religione ita sunt instituti, ut ad praecipua religionis capita respondere possint, ad usum caene Dominicae cum reliqua ecclesia admittuntur. Octo diebus tamen antequam caena sit peragenda aedant publice coram tota ecclesia fidei suae confessionem in hunc modum etc. *add. A*

k 14 letóm¹ a v učení křesťanském tak by byly vyučeny, že by mohly k přednějším artikulům náboženství křesťanského odpovídati, k užívání večeře Páně spolu s sborem připouštíny² bývají. Avšak týden³ před posluhováním vyznávají svou víru přede vším sborem zjevně na tento způsob etc.“

B 28v Folio 141:⁴ „Ale ne kaž|dého pak a neleckohos k večeři Páně připouštíme, ale ty toliko, kteříž zjevně v sboru vyznali⁵ sou víru svou a kteříž by se kázni církevní sami od sebe bez přinucení dobrovolně poddali, a to osvědčili, že s žádným naprosto žádného hněvu ani jaké kyselosti nemají.“

A 128r Forma přijímání zdržuje se fol.⁶ 167 až do 186, *in fine additur*:⁷ | „Tedy⁸ teprv jména
C 196r jejich do knih obzvlá|štně k tomu zřízených zapisují se a poznamenávají se také i místa
B 29r přibytkův jejich, aby snadně mohli, když by kdy potřebí bylo nalezení býti, a tak aby v životu Kri|stovu i v obcování s jinými od vši církve spatřování a šetření býti mohli. Takt' a tím způsobem přijímání bývají do⁹ spolku církve a potom teprv ku posluhování dopouští se jim jíti.“¹⁰

Doctor **Andreas**¹¹ **Hyperius**,¹² muž znamenitý, *reformato ecclesiarum Christi in Hassia, concionator et professor Marpurgi etc. in suo catechismo de triplici manuum impositione inter caetera sic scribit*:¹³

---

¹ letóm] letům BC

² připouštíny] připouštěny BC

³ týden] tejdén BC

⁴ Folio 141] Na listu 141 BC; Praeterea non quodlibet temere ad caenam Dominicam admittimus, sed eos tantum, qui aedita publice fidei suae confessione, disciplinae sese etiam ecclesiasticae ultro ac sponte subicerunt suntque testati se cum nemine ullam omnino simultatem aut controversiam habere. *add. A*

⁵ vyznali] vyznávali BC

⁶ fol.] na listu BC

⁷ in fine additur] a při konci přidává se BC; Tum demum vero nomina illorum libro ad id peculiariter ordinato inscribitur, adnotato simul loco habitationis ipsorum, ut facile si quando sit opus inveniri et in vita | praeterea ac conversatione ipsorum a tota ecclesia observari possint. Atque ita recipiantur in societatem ecclesiasticam ad caenae usum tandem etiam admittantur. *add. A*

⁸ Tedy] Tehdy B

⁹ do] od C

¹⁰ dopouští ... jíti] *om. BC*

¹¹ Doctor Andreas] D. Andreas A; Ondřej BC

¹² Hyperius] Hyperperius C

¹³ reformato ... scribit] obnovovatel církví Kristových v Azii [správně: Hesensku], kazatel a učitel svobodných umění v Margpurku etc. v svém katechismu o trojím rukou vzkládání mezi jiným tak píše BC; Paedagogus ad puerum: Optas igitur et tu hac ratione manus tibi imponi? Puer: Sic ut nihil avidius, etenim paratus sum, quam primum parentibus visum fuerit et susceptoribus me sistere antistiti ecclesiae et coram universa multitudine exigenti eidem fidei confessionem, adeoque summam doctrinae quam hactenus percepi reddere. Id vero, partim quo illi, qui quondam in baptismo responderunt meo nomine ac sponderunt se, ut in elementis christianae religionis instituerer, curaturos liberentur, partim ut mea ipsius voce et confessione me totum Christo redemp|tori ac Domino addicam. Quod si autem tunc etiam manus mihi imponantur et sanctis praecationibus ecclesiae spiritus sancti impetret mihi auxilium, confido me deinceps

A 128v | „Pěstoun se ptá učedníka: ‚Žádáš-liš ty také, aby na tebe takovým způsobem ruce byly vzkládány?‘

B 29v Učedník: ‚Ba arcí žádám velice a semť hotov, jakž|by se nejdříve rodičům a kmotrům mým vidělo, aby mne postavili, abych tu před služebníkem církve ve všem sboru tážícímu se mne víru svou a tak i summu všeho učení, kteréhož sem až dosavad nabyt, vyznával a počet z toho učinil. A to proto, nejprv aby ti, kteříž někdy při křtu za mě odpovídali a že mne počátkům náboženství křesťanského vyučovati budou slibovati, již z toho propuštěni byli. Potom, abych já sám vlastním hlasem a vyznáním svým sebe samého Kristu Spasiteli a Pánu svému oddal. Jestližeť pak tehdaž také na mne ruce vzloženy a sva|tými | modlitbami všeho sboru Ducha svatého pomoc vyprošena mi na Pánu Bohu bude. Naději mám, že napotom spravedlivě a pobožně, jakož na dobrého křesťana náleží, v církvi Boží a svatě živ budu.‘

C 196v;
B 30r

A 129r Pěstoun: ‚Takové tvé pobožné žádosti nemohu haněti, ale za spravedlivé soudím býti, aby když by tak tím způsobem na tě byly ruce vzkládány, spolu | tak¹ i s jinými věřícími měl právo jíti ku posluhování večere Páně.‘“

Čtvrtá příčina, totiž vlastní potřeba služebníkův Kristových i lidu

B 30v | Každému služebníku církve zřízenému jest potřebí, ať od menších² věcí počnu, aby pokrm, nápoj a oděv maje mohl podlé těla živ býti, a tak sloužiti Pánu v lidu jeho. Potom pak mnohem více jest potřebí dobré svědomí míti, to jest jistotně věděti, že povinnost svou k Bohu i k lidem koná, Bůh jeho služby libuje, na ně požehnání vylévá a kdyžkoli dokoná práci svou, že jej Kristus Pán k sobě přijme v ro|zkošné odpočinutí etc., čehož příklad na apoštolu, kterýž dí 1Tm 4.b: „Dobrý sem boj bojoval, víru sem zachoval“ etc.,
C 197r | viz tam³ dále a viz, co dí 1Tm 1.d: „Maje víru a dobré svědomí, od kteréhož někteří odvrátivše se zhynuli u víře, z nichž jest Hymeneus a Alexander, kteréž sem vydal satanovi, aby se učili nerouhati.“
B 31r

Toho neměl-li by, nehodný by byl služebník a sám v duchu svém pokušení, strachův a lekání plný, nebo by jemu jako vědomému Písem svědomí říkalo: „Slouha věda

---

iuste ac pie quemadmodum christianam professum religionem decet in ecclesia Dei sancta victurum. Paedagogus: Equidem pium desiderium tuum non possum non probare. Atqui par esse iudico, ut ubi manus tibi eo parte fuerint impositae, cum reliquis credentibus in sacra caena Dominica consocieris. *add. A*

¹ tak] také B

² menších] nemenších B; nejmenších C

³ tam] *om. C*

vůli Pána svého a nečině,¹ mnohými ranami bit bude“ (L 12.f). Item: „Co platno člověku, by všecken svět získal a své duši² uškodil, kterou dá odměnu za duši svou“ (Mt 16.d).
A 129v; | Item: „Pokrytče, vyvrz prve břevno z oka tvého,³ a tak potom mrvu“ etc. (L 6.f). A z to|ho
B 31v nebyl by služebník opravdový horlivý etc. (leč horlivostí bez umění), ale byl by vlažný, kterémuž Pán na Zjevení Jana svatého⁴ v 3. kap. d hrozí. Máliť tedy služebník povinnost svou konati, víru a dobré svědomí zachovati, musíť jistě bedlivě⁵ s mnohou pilností a prací nejprve *attendere sibi ipsi*,⁶ aby byl příklad⁷ stádu etc. a⁸ potom *attendere universo gregi*⁹ (Sk 20.f), tak aby dával v míru pšenice anebo vyměřený pokrm každému čeledínu Páně (L 12.f), | každého dokonalého Kristu vydal¹⁰ (Ko 1.d) a potom za každého nebo z každého počet Pánu učinil¹¹ (Žd 13.c).

B 32r I kdo jest tak hloupý, aby | toho neviděl, žeť musí každého čeledína Páně (to jest křesťana) své péči svěřeného prvé¹² znáti aneb jemu vyrozuměti a zvěděti, chce-li on jej přijímati jako slouhu Páně etc. Apoštol svědčil o oněch bratřích řka: „Přijali ste mne jako anděla“ (Ga 4.b). A jakož prorok Ezechiel 34.a praví, že jest povinen pastýř (to jest církve služebník, správce neb kněz), *quod esset infirmo consolidare et quod egrotum sanare, quod confractum alligare, quod abiectum reducere, quod perierat quaerere*,¹³ nechce-li hrozně trestán býti. Tedyť¹⁴ jistě zvěděti musí, která ovce zlámaná, zbloudilá, mdlá etc. A musíť
B 32v i to věděti,¹⁵ která ovce chce neb nechce od | něho hojena a opatrována býti, chce-li čili
A 130r nechce jeho poslouchati etc. Ano, poněvadž tu sám Bůh příklad dává | na lékaři, může se snadně souditi, jak jedno druhému podobné jest.

Jistě lékař toho nemocného hojiti nebude, aniž se v něj dá, kterýž by poslouchati a radou jeho se spravovati nechtěl, a ovšem svých neduhův před ním ukrýval a zapíral etc. Mohl by takovému říci lékař: „Zdraví nepotřebují lékaře“ (Mt 9.b).

---

¹ nečině] nečiní ji BC

² duši] by *add.* BC

³ tvého] svého B

⁴ Jana svatého] *om.* BC

⁵ bedlivě] bedlivý BC

⁶ *attendere sibi ipsi*] sebe pilen býti BC

⁷ příklad] příkladem B

⁸ aby ... a] *om.* C

⁹ *attendere universo gregi*] pilen býti všeho stáda B; všeho stáda C

¹⁰ vydal] vydati BC

¹¹ učinil] učiniti C

¹² prvé] *om.* A

¹³ *quod esset ... quaerere*] což by bylo mdlého utvrditi, nemocného zhojiti, což polámaného svázati, což zavrženého zase přivesti, což zahynulo hledati BC

¹⁴ Tedyť] Tehdyť B

¹⁵ věděti] zvěděti C

C 198r | A takž zas se každý oud církve aneb sboru, to jest křesťan, toho potřebuje
nevyhnudelně, aby došel nebo upton se¹ zřízeně dobrého svědomí, jakož² dí svatý Petr
B 33r v 1. kanonice 3. kap., že křest není tělesné špíny smytí, ale dobrého | svědomí k Bohu
dotázání. Kteréžto svědomí tak³ zřízeně došlé zplozuje naději pravou, z níž napřed svatý
Petr velí počet dávati⁴ etc.

Toho se pak uptoni⁵ má u služebníků Kristových, a tak musí věděti, kdo a který jest
ten služebník, aby ho dověrně⁶ jako anděla (Ga 4.b) a jako Krista v svatých službách
(L 10.c) přijímal. Nebo sic jinak, kterakž by věděl, od koho hlas Kristů slyšeti (2K 2.d;
Ř 16.c; Ef 4.c), komu poddán býti a toho poslouchati (Žd 13.b), koho ve vši pobožnosti
následovati etc. (1K 4.d, 10.g; Fp 3.c; 1Te 1.c; 2Te 3.b). O čemž již napřed.

Nebo nepřijímati služebníkův Kristových a neposlouchati jich za veliký⁷ hřích Duch
B 33v svatý pokládá. Daniel prorok Boží (9. kap.) z toho hříchu | se Bohu zpovídal řka: „Zhřešili
A 130v sme neprávě a bezbožně sme činili etc. Nebyli sme poslušni služebníkův | tvých prorokův,
kteříž mluvili ve jménu tvém králům naším, knížatům naším, otcům a všemu lidu.“ Také
hle i knížata a páni hřeší, když neposlouchají služebníkův Božích. Jakož hrozný příklad na
C 198v králi Saulovi, kterýž | neuposlechl proroka Samuele, ale proti rozkazu jeho učinil, svého
rozumu následovav, a proto od Boha opuštěn a zavržen.

Že pak tomuto všemu mnozí mnohé odpory činí, nebo se jho Kristovo nemůže
všechněm líbiti a těsná brána a ouzká cesta (Mt 7.b) nemůže než nezvolná⁸ býti, na toť
B 34r služebníci církve, kteřížkoli věrní býti chtějí, | nemusejí mnoho dbáti. Než jsouce toho
pilni, aby se Pánu svému líbili a dílo Boží ve jménu jeho důvěrně⁹ a ochotně jako horliví
a nevlažní (Zj¹⁰ 3.d) dělali. Naposledy potom s apoštolem říkali (2K 2.d): „Jsme Kristova
vůně dobrá Bohu v těch, jenž k spasení přicházejí, i v těch, kteříž hynou. Těm zajisté jsme
vůně smrtná k smrti, oněm pak vůně života k životu etc. Neboť z upřímnosti a jako
z Boha před obličejem Božím v Kristu mluvíme.“

---

¹ se] *om. B*

² jakož] *jakž C*

³ tak] *tu B; takž C*

⁴ dávati] *vydávati BC*

⁵ uptoni] *doptati BC*

⁶ dověrně] *důvěrně C*

⁷ veliký] *veli C*

⁸ nezvolná] *nevolná C*

⁹ důvěrně] *dověrně B*

¹⁰ Zj] *o čemž v Zj BC*

B 34v Tuto sprostnou a upřímou zprávu Vaší Milosti, pane milostivý, já Jan Blahoslav na
A 131r žádost Vaší Milosti tak běžně sepsal sem a ji Vaší Milosti dávám, ne od vší jednoty
bratrské ani od starších¹ správcův jejích, ale sám od osoby své toliko. | Vaší Milosti prosím
a věřím, že ji ode mne přijíti ráčíte *ea dexteritate, qua ego scripsi*.²

Ex horto calendis Decembris anno 1566.³

---

¹ starších] a *add. C*

² ea ... scripsi] tak umpřímou myslí, jakž já sem ji sepsal *B*; tak upřímou myslí, jak sem ji sepsal *C*

³ Ex ... 1566] *om. BC*; tj. „Ze zahrady [v Ivančicích] 1. prosince roku 1566“.

7 Slovníček méně srozumitelných výrazů

apologí	apologie, obrana
compactata	kompaktáta (basilejské dohody mezi římskou církví a husity)
confessí	konfese, vyznání (víry)
člověčenství	poddanství
folio	list (strana)
fortel	podvodný úmysl, lest, úskok
grunt	základ; statek (majetky)
chlap	poddaný, prostý člověk
choulostivě	nesměle, bázlivě, ostýchavě
ibidem	tamtéž, na stejném místě
item	také, rovněž, dále
kanonika	epištola, apoštolský list
lejk	laik, nevzdělanec
mandát	nařízení
mšál	misál (liturgická kniha)
obcovati	účastnit se
obláštní	obzvláštní
opálati	omílat, přetřásat
ostříhati	zachovávat, dodržovat, dbát, střežit
pikhart	hanlivé označení příslušníka jednoty bratrské
pokladač	podvodník, kdo klame
přijíti	přijmout
přiříci	přislíbit
rozhříšení	rozhřešení, odpuštění hříchů
říman	příslušník římské (katolické) církve
řízený	ordinovaný, ustavený do církevní služby
summa	shrnutí, souhrn
summou	zkrátka
tomo	ve svazku, v díle
translací	překlad, výklad
trefiti (se)	dostat se, shodovat (se)
upřímý	upřímný
zboží	majetek, statek
zevnitřní	vnější
zprubovati	podrobit zkoušce
zřízeně	poctivě, slušně
zvolný	pohodlný

8 Závěr

Jednota bratrská v šedesátých letech 16. století čelila silným tlakům ze strany svých sympatizantů i některých vlastních členů, aby nezůstávala stranou zemského i světového dění, ale spojila své síly s ostatními křesťany, kteří se rozhodli obnovit své způsoby po vzoru evangelia. *Zprávu upřímou a sprostnou* z roku 1566 tak musíme chápat jako jeden z řady spisů, jimiž se Jan Blahoslav snažil uhájit svébytnost jednoty bratrské vůči ostatním nekatolíkům v Čechách a na Moravě, kteří organizačně spadali pod českou církev, ale v praxi se blížili luterskému křídlu reformace. Šlo nepochybně o velké téma doby, které hýbalo myšlenkovým světem moravských i českých nekatolických elit a čekalo se, jak se k očekávanému budování jednotné evangelické církevní organizace postaví jednota bratrská, jejíž odpor v této věci zůstal pro mnohé nepochopitelný. Jan Blahoslav jako její významný představitel nemohl stát stranou těchto diskusí.

Jednota bratrská na zemské úrovni nepožívala žádné právní ochrany, takže byla vydána na milost jednotlivým vrchnostem. Přesto se její představitelé nebáli ostře vymezovat vůči svým šlechtickým ochráncům, pokud naznali, že se jejich plány – byť sebelépe míněné – kříží s vyšším posláním jednoty. Nejednou se tak čeští bratři dostávali do vleklých sporů s pány, kteří byli jinak reformaci příznivě nakloněni. Jak ukazuje Blahoslavova *Zpráva upřímá a sprostná*, jedním z nich se stal i významný evangelický šlechtic Albrecht Černoorský z Boskovic, který řadu let působil jako moravský zemský sudí a kterého dosti tížilo, že bratři nedovolují jeho manželce, člence jednoty, přijímat spolu s ním večeři Páně od jiných evangelických kněží. Blahoslav zůstal vůči Albrechtovi neoblomný a pomocí mnoha argumentů podepřených citáty z Bible a církevních autorit (starých i soudobých) se mu snažil dokázat, že jednota bratrská následuje Krista po jeho úzké cestě a nemůže činit kompromisy s křesťany, kteří se po tak dobré cestě neubírají, byť by se v mnohém shodli. Pro Blahoslava zůstávaly zásadní církevní kázeň a vedení ke zbožnému životu, což v jiných církvích postrádal. Pro něj však šlo společně s čistým a jasně vymezeným učením o základní znaky zdravého křesťanského společenství.

Otevřenou zůstává otázka další recepce tohoto spisu. Existence českému čtenáři srozumitelnější textové verze ve dvou exemplářích z konce 16. století dokazuje, že se v bratrském prostředí určitému zájmu těšil a že si své čtenáře našel nejen v osobě původního adresáta. Spis tak zřejmě mohl mít vliv i na další podobné polemiky hájící svébytnost jednoty bratrské vůči jiným evangelickým konfesím. Potvrzení této domněnky by vyžadovalo další hlubší výzkum, který již není předmětem této práce.

9 Seznam pramenů a literatury

9.1 Nevydané prameny

Knihovna Národního muzea
Oddělení rukopisů a starých tisků
II H 6
IV H 8

Národní archiv České republiky
fond Akta Jednoty bratrské – Acta Unitatis fratrum
rkp. 9 (AUF IX)

9.2 Literatura

Jan AUGUSTA, *Pře Jana Augusty, a Kniezstwa Kalissneho, odnieho sameho wierně a prawě sepsana, wssem wuobec k saudu podanaa*, s. l. 1543.

František Michálek BARTOŠ, *Soupis rukopisů Národního musea v Praze I*, Praha 1926.

Bible kralická šestidílná. Kompletní vydání s původními poznámkami, ed. Robert Dittmann, Praha 2014.

Edita BLAŽKOVÁ [ŠTĚŘÍKOVÁ], *Blahoslavova Akta jednoty bratrské*, diplomová práce FF UK, Praha 1960.

Mirjam BOHATCOVÁ, *Soupis prací Jana Blahoslava*, in: Jan Blahoslav, předchůdce J. A. Komenského 1571–1971. Sborník studií k čtyřstému výročí úmrtí Jana Blahoslava, edd. Svatopluk Bimka – Pavel Floss, Uherský Brod 1971, s. 188–204.

Zdeněk V. DAVID, *Nalezení střední cesty. Liberální výzva utrakvistů Římu a Lutherovi*, Praha 2012.

Ota HALAMA, *Jan Blahoslav o rozdíle mezi správci Jednoty a luterským kněžstvem*, *Teologická reflexe* 9/1, 2003, s. 70–86.

Josef HRDLIČKA, *Der Adel und die Reformation. Mährische Herrschaften der Herren von Boskowitz in der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts*, *Opera Historica* 18/2, 2017, s. 238–256.

Josef HRDLIČKA, *Marná snaha o konsenzus. Konkurz na faráře na předbělohorské Moravě (Medlov 1567–1571)*, in: *Symbolické jednání v kultuře raného novověku. Věnováno Václavu Bůžkovi k jeho životnímu jubileu*, edd. Josef Hrdlička – Pavel Král – Rostislav Smíšek, Praha 2019, s. 116–129.

Josef HRDLIČKA, *Zwischen Mähren und Wittenberg. Zur Kommunikation der Herren von Boskowitz und Grafen von Hardegg mit deutschen Reformatoren*, in: *Adel – Macht – Reformation. Konzepte, Praxis und Vergleich*, ed. Martina Schattkowsky, Leipzig 2020 (= *Schriften zur Sächsischen Geschichte und Volkskunde* 60), s. 389–410.

Josef HRDLIČKA – Jiří JUST – Petr ZEMEK (edd.), *Evangelické církevní řády pro šlechtická panství v Čechách a na Moravě 1520–1620*, České Budějovice 2017 (= Prameny k českým dějinám 16.–18. století, řada B, svazek VIII).

Ferdinand HREJSA, *Česká konfesse, její vznik, podstata a dějiny*, Praha 1912.

Ferdinand HREJSA, *Náboženské stanovisko B. Jana Blahoslava*, in: Sborník Blahoslavův (1523–1923). K čtyřstému výročí jeho narození, edd. Václav Novotný – Rudolf Urbánek, Přerov 1923, s. 50–120.

Josef JANÁČEK, *Jan Blahoslav*, Praha 1966.

Jiří JUST, *Biblický humanismus Jana Blahoslava. Překlad Nového zákona z roku 1564/1568 a jeho kontext*, Praha 2019.

Jiří JUST, *Luteráni v našich zemích do Bílé hory*, in: Luteráni v českých zemích v proměnách staletí, edd. Jiří Just – Zdeněk R. Nešpor – Ondřej Matějka, Praha 2009, s. 23–126.

Augustin KRATOCHVÍL, *Poměr pánův Albrechta a Jana Černožského z Boskovic na Bučovicích k Jednotě bratrské*, Časopis moravského musea zemského 6, 1906, s. 313–315.

Tabita LANDOVÁ, *O službě slova, víře a spasení. Reformní kazatelství Jana Augusty v kontextu homiletiky jednoty bratrské*, Praha 2020.

Amedeo MOLNÁR, *K otázce bratrské odpovědnosti za svět*, in: Církev ve světě, edd. Amedeo Molnár – Josef Smolík, Praha 1977 (= Studie a texty Komenského teologické fakulty 1), s. 27–48.

Stanislava NOVÁKOVÁ, *Krajířové z Krajku. Z Korutan do zemí České koruny*, České Budějovice 2010.

Regesty textů dochovaných v rukopisných svazcích Acta Unitatis Fratrum I–IV, edd. Joachim Bahlcke – Jindřich Halama – Martin Holý – Jiří Just – Martin Rothkegel – Ludger Udolph, Praha 2021.

Rudolf ŘÍČAN, *Dějiny Jednoty bratrské*, Praha 1957.

Gustav Adolf SKALSKÝ, *Br. Jana Albina spis: „Rozdí. mezi kněžími pod obojí způsobou a mezi Bratřími...“*, Časopis Musea království Českého 80, 1906, s. 364–366.

Josef SMOLÍK, *Bratr Jan Augusta*, Praha 1984.

Josef VÁLKA, *Dějiny Moravy 2. Morava reformace, renesance a baroka*, Brno 1996.

9.3 Internetové zdroje

Bibliografie dějin Českých zemí, Historický ústav Akademie věd ČR; dostupné z: <https://biblio.hiu.cas.cz> [cit. 2023-07-01].

Vokabulář webový: webové hnízdo pramenů k poznání historické češtiny, Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, oddělení vývoje jazyka, verze dat 1.1.23; dostupné z: <https://vokabular.ujc.cas.cz> [cit. 2023-07-01].